

Φ Ω Τ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Κ Ο Σ Κ Υ Κ Λ Ο Σ

Φωτοχώρος

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ "ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ" • ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΥΛΛΟΥ 5 - 1991 • ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ

ΛΙΛΑ ΖΑΝΝΙ

**Σκέψεις για την χρήση, την αγωνία
και την επικοινωνία της δημιουργίας**

ДО ТОН ПЛАТΩΝА РІВЕЛΗ

Πώς είναι δυνατόν κάπι που ξεκινάει
ως ικανοποίηση μιας ανάγκης και που
θάπρεπε να καταλήγει σε χαρά, να
προξενεί αγωνία και θλίψη;

Αυτή την απορία έχω παρακολουθώντας την εξέλιξη νέων φωτογράφων, των οποίων οι προσπάθειες, όσο οι ίδιοι προχωρούν βαθύτερα στη φωτογραφική γνώση και παραγωγή, οδηγούν σε απογοήτευση και όχι σπάνια σε παραίτηση.

Η πραγματική αγωνία και ο ουσιαστικός πόνος βρίσκονται έξω από την καλλιτεχνική δημιουργία και για την ακρίβεια προηγούνται, έπονται, ή την ακολουθούν παράλληλα. Εχουν πάντοτε σχέση με τη θέση του δημιουργού (ως ανθρώπου, όχι ως καλλιτέχνη) στον κόσμο, με την αντιμετώπιση των φόβων του, με τις αμφιβολίες του για την αλήθεια, με την εξοικείωση με τη μοναξιά και τον θάνατο, με τους λόγους, σε τελευταία ανάλυση, που κίνησαν και τροφοδότησαν την καλλιτεχνική δημιουργία.

Χνική οημιουργία.
Αν δεχτούμε λοιπόν πως η δημιουργία είναι μια πνευματική απάντηση στους φόβους και στις απορίες μιας ανθρώπινης υπάρξης και ένα εργαλείο για αναζήτηση της αλήθειας που κρύβεται μέσα μας, τότε είναι παράλογο να αποτελεί αιτία απόγνωσης και πηγή πικρίας. Τούτο βέβαια δεν σημαίνει πως τα συναισθήματα αυτά μας εγκαταλείπουν, γιατί τότε ίσως αποδυναμωνόταν και το κίνητρο της δημιουργίας. Απεναντίας, η ύπαρξή τους επιτείνει την ανάγκη της δημιουργίας, ανακουφίζεται από αυτήν, αλλά δεν οφείλεται σε αυτήν.

Τις περισσότερες φορές οι αγωνίες και οι αμφιβολίες που μου εκφράζονται από νέους φωτογράφους και συνδέονται με τις καλλιτεχνικές τους προσπάθειες οφείλονται σε δύο λόγους:

Πρώτον στο ερώτημα που θέτουν στον εαυτό τους (και σε τρίτους) για το αν και πόσο ταλέντο διαθέτουν και δεύτερον στη φιλοδοξία τους να διακριθούν και να γίνουν ευρύτερα γνωστοί.

Είναι εύκολο να αντιληφθεί κανείς

πιας και οι δύο αυτοί λόγοι έχουν πολύ μεγαλύτερη σχέση με τον εγωισμό και την ανασφάλεια του ατόμου, παρά με τη δημιουργική διαδικασία. Με προβλήματα, ξαλασθή, που αναγρέονται σε

ματα δηλαδή, που αναφέρονται σε αδυναμίες, που ίσως κάθε άνθρωπος (κι όχι μόνον ένας καλλιτέχνης) έχει να αντιμετωπίσει, να ξεπεράσει ή να δαμάσει. Οταν όμως οι αδυναμίες παρεισφέρουν στο καλλιτεχνικό έργο, τότε υπερκαλύπτουν τα ουσιαστικά προβλήματα της δημιουργίας, που μπορεί να είναι πιεστικά, αλλά δεν παύουν να δίνουν ικανοποίηση, αφού η δημιουργία στηρίζεται σε επίλυση και αντιμετώπιση προβλημάτων με στόχο τη δημιουργία νέων, πιο σύνθετων, των οποίων η αντιμετώπιση θα μας δώσει νέα, ίσως μεγαλύτερη, ικανοποίηση. Κι όλο αυτό όχι για την επιτυχία κάποιου κατορθώματος, κάποιου ρεκόρ, αλλά γιατί πιθανόν μια μοίρα έταξε τον καλλιτέχνη σ' αυτήν την προσπάθεια. Δεν ετάχθη να είναι ο πρώτος και ο καλύτερος, δεν ετάχθη να αποδείξει κάπι. Δεν ετάνθη να φτά-

απλώς ετοιμάζωντας, νομίσει ποτέ, η νοητή) στηνε χαρά |
κασία αντέρα, απλώτεχνης δε
χαρά μόνο γαι με κανείς καλλιτέχνου αποτέλεσμά του, άλλο του.

ολη.
ο κυριότερο
ντας τις π
ς του αγω
ι χαρά της
Το αποτ
μετρα, αφ
κρίνει τα π
α παταγώ
ιναμενόμεν
ι οδηγείται
ριο νόημα
βεβαίωση
αράγουμε
υνεχώς κα
ποτέ δεν
. Θα είναι
ου. Το παι
διαφέρον τ
α μας τους
ιαλές φωτ
κροσωπεύε
λεπτού. Α
τη χαρά,
ήτηση κα
ματ καλύτε
έρος όμως
αι η επικο
μας με ένα
ά αναγκαίο
ς απαραίτη
ασφαλίζει
πλευρες
μας, όπως
των έξω α
έστω και σ
ωιλή της τ

θη. Να ψάχνει δη-
τίζει κάπι που δεν θα
λλά και που η (άλλω-
νοκλήρωσή του δεν θα
ι και ετάχθη σε μια
(ήτησης, ή, ακόμα
σε μια διαδικασία. Ο
ανταγωνίζεται κανέ-
ν εαυτό του. Δεν με-
ναν, παρά μόνο με
; που προηγήθηκαν
ναν αντικείμενο θαυ-

διαιώνισή της.

Η επικοινωνία αυτή, που
μίζεται από μια συγκινησιακή
γή, μπορεί να περιοριστεί (κα-
επιτελεστεί το σημαντικότε-
μικρό κύκλο του προσωπικού
νού», εκείνου που έχει για
λόγους το μεγαλύτερο ηθο-
για μας. Μπορεί όμως να επεκ-
μια ευρύτερη δημοσιότητα,
το έργο θα αναζητήσει στα
τους δέκτες του.

Οι Τέχνες του Θεάματος

Κάθε είδος τέχνης υπαγεί απαιτεί τους δικούς του τρόπους, χρόνους και ρυθμούς σης. Μερικά μάλιστα, από τους τη φύση, προουποθέτοκες, οι οποίες εν μέρει προκαλούν τη μέθοδο απόλαυσης. νηματογράφος σε υποχρεωτική αφοσίωση και συγκέντρωση στηήσεων, αφού διαρκεί συχνά χρόνο σε σκοτεινή αίθουσα.

κες, οι οποίες εν μέρει πρ

μπορεί να σεβαστεί την πιστότητα των διαστάσεων και όγκων, ούτε εκείνη των χρωμάτων, τη σπιγμή μάλιστα που τα περισσότερα από τα έργα στηρίζονται σ' αυτά κυρίως τα χαρακτηριστικά για την απόδοση του περιεχομένου τους. Αποτελεί έτσι η τυπογραφική αναπαραγωγή ό,τι και η τηλεοπτική αναπαραγωγή για ένα θέαμα, δηλαδή μια αναφορά, μια υπόμνηση και όχι μια ολοκληρωμένη απόδοση του έργου. Εκτός των άλλων η μοναδική (με την έννοια του μοναδικού αντιτύπου) παρουσία του εικαστικού έργου γεννάει τη συγκίνηση της άμεσης επικοινωνίας με αυτό, αλλά και με αυτόν τον έναν έμμενονό του αποτέλεσμα.

κάζουν Η φωτοχροισία

Η φωτογραφία ως νέα, δηλαδή χωρίς παράδοση, μορφή τέχνης, δανείστηκε συμπεριφορές από παλιότερες, και η έκθεση, μέσα από την παράδοση των εικαστικών έργων, θεωρήθηκε ως προσφορότερη. Εντούτοις η φωτογραφία είναι κυρίως εικόνη και πολύ λίγο αντικείμενο. Είναι τόσο πολύ αντικείμενο, όσο και ένα ποίημα. Επομένως η «σωματική» απόλαυσή της δεν προσθέτει παρά πολύ λίγα πράγματα στην, με οποιοδήποτε ακριβές μέσον, αναπαραγωγή της εικόνας. Ακόμα όμως παραπέρα, η ταχύτητα με την οποία γεννιέται μια φωτογραφική εικόνα επιβάλλει μια κατ' αναλογία γρήγορη θεώρηση της έτοιμης εικόνας. Μια φωτογραφία δεν αντέχει σε μεγάλης διάρκειας ενατένιση. Η φωτογραφία γίνεται αντιληπτή ως σύνολο, ως ενιαία εικόνα, με μια ματιά, προσεκτική, συγκεντρωμένη, αλλά σύντομη. Μια παράταση αυτής της θεώρησης δεν θε προσφέρει μεγαλύτερη και βαθύτερη απόλαυση. Αυτό που χρειάζεται είναι μια εκ νέου θεώρηση, και άλλη μια, και άλλη μια, οπότε η κάθε νέα ενιαία αντιμετώπιση προκαλεί συναισθήματα που πηγάζουν από βαθύτερη γνώση και μεγαλύτερη οικειότητα. Εδώ δεν έχουμε αντικείμενο του οποίου την κατασκευή θα θαυμάσουμε, δεν θα ανιχνεύσουμε την φυσική παρουσία του τεχνίτη. Άλλωστε γι' αυτό είναι συνηθέστατο φαινόμενο, την κατασκευή του αντικειμένου, να την αναθέτει ο δημιουργός σε έναν έμπειρο τεχνίτη. Και ο ίδιος γνωρίζει ότι η ουσία είναι η ίδια η εικόνα. Δεν μπορώ να αντισταθώ στον πειρασμό μιας νέας παρομοίωσης με την ποίηση, όπου η απόλαυση ενός μικρού ποιήματος δεν αυξάνει με πολλαπλές αλλεπάλληλες αναγνώσεις. Μετά την πρώτη επαφή απαιτείται μεσολάβηση χρόνου για να είναι πράγματι νέα και διαφορετικά αποδοτική η καινούργια επαφή.

Φωτογραφία και έκθεση

Είναι λογικό και πιθανόν αναπόφευκτο, να έχει η φωτογραφία ανάγκη από τοίχους για να επικοινωνήσει με το κοινό της. Και τούτο διότι οι καλές αναπαραγωγές είναι μεν εφικτές (έχουμε απίστευτα καλά δείμυτα πι-

πογραφικών αναπαραγωγών σε βαθυτυπία, εξαχωρισμό κλπ), άλλα εξαιρετικά ακριβές. Το δε κανόν των φωτογραφικών βιβλίων εξουσία (ή και περισσότερο) περιορίζεται με εκείνο των φωτογραφικών εκθέσεων.

Να αποτολμήσων εδώ μια ακόμη παρομοίωση. Αν ένας ποιητής απαγγέλλει τα ποιήματά του, μη δυνάμενος να τα δημοσιεύσει, θα τα κανεί ταν στον απλούστερο διανοτό τρόπο, σε μια αίθουσα, χωρίς να προσδιορίσει με οποιοδήποτε μέσον τη δραματικότητά μιας θεατρικής παράστασης. Αυτό αρμόζει και στη φωτογραφία. Είναι άλλωστε και ένα πλεονέκτημά της, αφού της επιτρέπεται να εκτίθεται σε ποικίλους χώρους, χωρίς να θεωρείται ότι έτσι της στέρει κανείς το φυσικό τελετουργικό της.

Βέβαια, η αναπαραγωγή σε βιβλίο εξακολουθώνα πιστεύων πως είναι ο κατ' εξοχήν ενδεικνυόμενος τρόπος απόλυτης πης φωτογραφίας, αφού επιμένει να θεωρεί την τελευταία μια ποίηση με εικόνες, μια ποίηση της οποίας η προβάσιση πρέπει να είναι ευχερής και προστή. Η προσωπική μου εμπειρία με έχει πείσει άλλωστε ότι καμιά έκπληξη, ή αγαλλίστη, ή δέος δεν αισθάνεται κανείς, όταν δεί «δίδιος όμασιν και αγέρεις «δίδιας χερσί» μια φωτογραφία ανάστολης μεγάλου φωτογράφου, και ποτίσει την οποία ήδη γνωρίζει και αγαπά. Γι' αυτό και τα τμήματα φωτογραφίας των μουσείων πέρα από τη φύλαξη και περιοδική έκθεση φωτογραφιών γνωστών φωτογράφων, συχνά παρουσιάζουν νέες φωτογραφικές δυνατότητες, συνδυασμένες με αντιστοιχείς εκδόσεις.

Επιμένων στη λέξη «εξωτερικά» για να τονίσω πως στην προκειμένη περίπτωση η συμπεριφορά αυτή δεν επιβάλλεται, τις περισσότερες φορές, από την εσωτερική επιπήγμα του έργου. Εδώ λοιπόν ιπτίζεται η μεταμόρφωση μιας φωτογραφίας σε μια αντιπαράγομο, όμα μοναδικό, όρα ακριβότερο είδος. Μονοπάλειται το χρώμα, αφού αυτό, όπως είναι γνωστό, θεωρείται διακοσμητικότερο, όμα εμπορικότερο. Θεαματείται η απλοϊκή και αφελής

Φωτογραφία και Γκαλερί

Εντούτοις εδώ και πολλά χρόνια παραπορύμε τη φωτογραφία νεφελεύγει από την παράδοσή της και, κατά τη γνώμη μου, από τους φυσικούς της χώρους και να αισπάζεται χώρους και συμπεριφορές που δεν της ανήκουν.

Είτε από συμπλεγματική αδύναμια, είτε από πονηρή επιδύναμη εκμετάλλευσης αρκετού φωτογράφου μιμούνται συμπεριφορές εικαστικά, όπως έχει επικρατήσει να λέγονται καλλιτεχνών. Και δεν αναφέρομαι σε όσους εικαστικούς χρησιμοποιούν τη φωτογραφική μηχανή ως εργαλείο για την εικαστική τους κατασκευή, οι οποίοι σταύλους διεκδικούν τον τίτλο του φωτογράφου, αφού άλλωστε αυτό που θέλουν είναι την εικόνα δεσμεύεται από τις δαστάσεις του χώρου στον οποίο θα εκτεθεί (για παράδειγμα μια φωτογραφία που σε απόσταση ανάγνωσης βιβλίου θα έχει διαστάσεις 24X30, θα χρειαστεί οπιανικά μεγαλύτερο μέγεθος, για να προσφέρει το ίδιο αποτέλεσμα σε μεγάλους διαστάσεων αίθουσα), δεν αλλάζει η ουσία πης με το μεγεβός της. Και αυτό είναι λογικό, αν δεχθεί κανείς την φωτογραφία στοιχεία, διατηρούν. Αυτοί χρησιμοποιούν τους ήδη «καθηγησμένους» χώρους, όπως είναι οι γκαλερί τέχνης, και προσαρμόζουν τη συμπεριφορά τους αύμαρτα με τις εξωτερικές στοιχεία των εικαστικών έργων.

Επιμένων στη λέξη «εξωτερικά» για να τονίσω πως στην προκειμένη περίπτωση η συμπεριφορά αυτή δεν επιβάλλεται, τις περισσότερες φορές, από την εσωτερική επιπήγμα του έργου. Εδώ λοιπόν ιπτίζεται η μεταμόρφωση μιας φωτογραφίας σε μια αντιπαράγομο, όμα μοναδικό, όρα ακριβότερο είδος. Μονοπάλειται το χρώμα, αφού αυτό, όπως είναι γνωστό, θεωρείται διακοσμητικότερο, όμα εμπορικότερο. Θεαματείται η απλοϊκή και αφελής

συνθηματολογία, αφού αυτή καθιστά το έργο «κατανούτο» στους αγοραστές. Και επικροτείται κάθε είδους θεματολογικός, ή φορμαλιστικός εντυπωσιασμός, που θα προσδώσει στο έργο μια ευδάκτηπη και αναγνωρίσιμη ταυτότητα.

Σημαντικό στοιχείο στο οπλοστάσιο τους αποτελεί και το ευμέγεθες των έργων τους, το οποίο όμως δικαιολογείται μόνο από το αποτέλεσμα που επιμένει να προκαλέσει. Ενώ δλαδή η εικόνα δεσμεύεται από τις δαστάσεις του χώρου στον οποίο θα εκτεθεί (για παράδειγμα μια φωτογραφία που σε απόσταση ανάγνωσης βιβλίου θα έχει διαστάσεις 24X30, θα χρειαστεί οπιανικά μεγαλύτερο μέγεθος, για να προσφέρει το ίδιο αποτέλεσμα σε μεγάλους διαστάσεων αίθουσα), δεν αλλάζει η ουσία πης με το μεγεβός της. Και αυτό είναι λογικό, αν δεχθεί κανείς την φωτογραφία στοιχεία, διατηρούν. Αυτοί χρησιμοποιούν τους ήδη «καθηγησμένους» χώρους, όπως είναι οι γκαλερί τέχνης, και προσαρμόζουν τη συμπεριφορά τους αύμαρτα με τις εξωτερικές στοιχεία των εικαστικών έργων.

Επιμένων στη λέξη «εξωτερικά» για να τονίσω πως στην προκειμένη περίπτωση η συμπεριφορά αυτή δεν επιβάλλεται, τις περισσότερες φορές, από την εσωτερική επιπήγμα του έργου. Εδώ λοιπόν ιπτίζεται η μεταμόρφωση μιας φωτογραφίας σε μια αντιπαράγομο, όμα μοναδικό, όρα ακριβότερο είδος. Μονοπάλειται το χρώμα, αφού αυτό, όπως είναι γνωστό, θεωρείται διακοσμητικότερο, όμα εμπορικότερο. Θεαματείται η απλοϊκή και αφελής

συνθηματολογία, αφού αυτή καθιστά το έργο «κατανούτο» στους αγοραστές. Και επικροτείται κάθε είδους θεματολογικός, ή φορμαλιστικός εντυπωσιασμός, που θα προσδώσει στο έργο μια ευδάκτηπη και αναγνωρίσιμη ταυτότητα.

Σημαντικό στοιχείο στο οπλοστάσιο τους αποτελεί και το ευμέγεθες των έργων τους, το οποίο όμως δικαιολογείται μόνο από το αποτέλεσμα που επιμένει να προκαλέσει. Ενώ δλαδή η εικόνα δεσμεύεται από τις δαστάσεις του χώρου στον οποίο θα εκτεθεί (για παράδειγμα μια φωτογραφία που σε απόσταση ανάγνωσης βιβλίου θα έχει διαστάσεις 24X30, θα χρειαστεί οπιανικά μεγαλύτερο μέγεθος, για να προσφέρει το ίδιο αποτέλεσμα σε μεγάλους διαστάσεων αίθουσα), δεν αλλάζει η ουσία πης με το μεγεβός της. Και αυτό είναι λογικό, αν δεχθεί κανείς την φωτογραφία στοιχεία, διατηρούν. Αυτοί χρησιμοποιούν τους ήδη «καθηγησμένους» χώρους, όπως είναι οι γκαλερί τέχνης, και προσαρμόζουν τη συμπεριφορά τους αύμαρτα με τις εξωτερικές στοιχεία των εικαστικών έργων.

Επιμένων στη λέξη «εξωτερικά» για να τονίσω πως στην προκειμένη περίπτωση η συμπεριφορά αυτή δεν επιβάλλεται, τις περισσότερες φορές, από την εσωτερική επιπήγμα του έργου. Εδώ λοιπόν ιπτίζεται η μεταμόρφωση μιας φωτογραφίας σε μια αντιπαράγομο, όμα μοναδικό, όρα ακριβότερο είδος. Μονοπάλειται το χρώμα, αφού αυτό, όπως είναι γνωστό, θεωρείται διακοσμητικότερο, όμα εμπορικότερο. Θεαματείται η απλοϊκή και αφελής

συνθηματολογία, αφού αυτή καθιστά το έργο «κατανούτο» στους αγοραστές. Και επικροτείται κάθε είδους θεματολογικός, ή φορμαλιστικός εντυπωσιασμός, που θα προσδώσει στο έργο μια ευδάκτηπη και αναγνωρίσιμη ταυτότητα.

Σημαντικό στοιχείο στο οπλοστάσιο τους αποτελεί και το ευμέγεθες των έργων τους, το οποίο όμως δικαιολογείται μόνο από το αποτέλεσμα που επιμένει να προκαλέσει. Ενώ δλαδή η εικόνα δεσμεύεται από τις δαστάσεις του χώρου στον οποίο θα εκτεθεί (για παράδειγμα μια φωτογραφία που σε απόσταση ανάγνωσης βιβλίου θα έχει διαστάσεις 24X30, θα χρειαστεί οπιανικά μεγαλύτερο μέγεθος, για να προσφέρει το ίδιο αποτέλεσμα σε μεγάλους διαστάσεων αίθουσα), δεν αλλάζει η ουσία πης με το μεγεβός της. Και αυτό είναι λογικό, αν δεχθεί κανείς την φωτογραφία στοιχεία, διατηρούν. Αυτοί χρησιμοποιούν τους ήδη «καθηγησμένους» χώρους, όπως είναι οι γκαλερί τέχνης, και προσαρμόζουν τη συμπεριφορά τους αύμαρτα με τις εξωτερικές στοιχεία των εικαστικών έργων.

Επιμένων στη λέξη «εξωτερικά» για να τονίσω πως στην προκειμένη περίπτωση η συμπεριφορά αυτή δεν επιβάλλεται, τις περισσότερες φορές, από την εσωτερική επιπήγμα του έργου. Εδώ λοιπόν ιπτίζεται η μεταμόρφωση μιας φωτογραφίας σε μια αντιπαράγομο, όμα μοναδικό, όρα ακριβότερο είδος. Μονοπάλειται το χρώμα, αφού αυτό, όπως είναι γνωστό, θεωρείται διακοσμητικότερο, όμα εμπορικότερο. Θεαματείται η απλοϊκή και αφελής

συνθηματολογία, αφού αυτή καθιστά το έργο «κατανούτο» στους αγοραστές. Και επικροτείται κάθε είδους θεματολογικός, ή φορμαλιστικός εντυπωσιασμός, που θα προσδώσει στο έργο μια ευδάκτηπη και αναγνωρίσιμη ταυτότητα.

Σημαντικό στοιχείο στο οπλοστάσιο τους αποτελεί και το ευμέγεθες των έργων τους, το οποίο όμως δικαιολογείται μόνο από το αποτέλεσμα που επιμένει να προκαλέσει. Ενώ δλαδή η εικόνα δεσμεύεται από τις δαστάσεις του χώρου στον οποίο θα εκτεθεί (για παράδειγμα μια φωτογραφία που σε απόσταση ανάγνωσης βιβλίου θα έχει διαστάσεις 24X30, θα χρειαστεί οπιανικά μεγαλύτερο μέγεθος, για να προσφέρει το ίδιο αποτέλεσμα σε μεγάλους διαστάσεων αίθουσα), δεν αλλάζει η ουσία πης με το μεγεβός της. Και αυτό είναι λογικό, αν δεχθεί κανείς την φωτογραφία στοιχεία, διατηρούν. Αυτοί χρησιμοποιούν τους ήδη «καθηγησμένους» χώρους, όπως είναι οι γκαλερί τέχνης, και προσαρμόζουν τη συμπεριφορά τους αύμαρτα με τις εξωτερικές στοιχεία των εικαστικών έργων.

Επιμένων στη λέξη «εξωτερικά» για να τονίσω πως στην προκειμένη περίπτωση η συμπεριφορά αυτή δεν επιβάλλεται, τις περισσότερες φορές, από την εσωτερική επιπήγμα του έργου. Εδώ λοιπόν ιπτίζεται η μεταμόρφωση μιας φωτογραφίας σε μια αντιπαράγομο, όμα μοναδικό, όρα ακριβότερο είδος. Μονοπάλειται το χρώμα, αφού αυτό, όπως είναι γνωστό, θεωρείται διακοσμητικότερο, όμα εμπορικότερο. Θεαματείται η απλοϊκή και αφελής

συνθηματολογία, αφού αυτή καθιστά το έργο

Οι εμπειρίες μου από τη Λαϊκή Επιμόρφωση

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΑ ΡΙΒΕΛΗ

Οι σχέσεις με το Δημόσιο στα χρόνια της ενεργούς δικηγορίας μου δεν στάθηκαν ενθαρρυντικές, ώστε να ελπίζω σε αγαστή συνεργασία με αυτό αργότερα. Ετσι, όταν ο Βασιλής Σπηλιόπουλος, υπάλληλος στη Γενική Γραμματεία Λαϊκής Επιμόρφωσης, με πλησίασε πριν από λίγα χρόνια και μου πρότεινε να είμαι ένας από τους υποψήφιους για τη διοργάνωση των τμημάτων φωτογραφίας στα πλαίσια των ΝΕΛΕ (Νομαρχιακών Επιτροπών Λαϊκής Επιμόρφωσης) σκέφτηκα αμέσως, πως με μερικές προκλητικά διατυπωμένες αντιρρήσεις θα τον αποθάρρυνα και θα γλίτωνα από την πολιορκία. Εκείνος όμως δεν όπισθοχώρησε, ούτε όταν του ανήγγειλα πως όχι μόνο δεν ανήκω στο τότε κόμμα εξουσίας, αλλά, πράγμα ακόμα πιο επικίνδυνο και ύποπτο, σε κανένα κόμμα, ούτε όταν του είπα πως δεν με ενδιαφέρει η δημιουργία επαγγελματιών φωτογράφων, ούτε όταν εκάγχασα για την αποτρόπαια ονομασία της Γραμματείας τους.

Πρέπει να σημειώσω πως τον Βασίλη Σπηλιόπουλο, συνεπικουρούσε ένας άλλος, εξίσου ικανός υπάλληλος, ο Αγγελος Ευστράτογλου. Και στους δύο οφείλω πολλά για την καλή συνεργασία.

Ο εξοπλισμός των τμημάτων, όσο καλός κι αν είναι, αποτελεί κατά τη γνώμη μου δευτερεύον στοιχείο για την καλή λειτουργία των τμημάτων. Προέχει η επιλογή των δασκάλων, ή όπως ατυχώς επικράτησε να λέγονται, επιμορφωτών (προφανώς από κατά λέξιν μετάφραση του όρου *instructor*, χωρίς σκέψη για το ειδικό βάρος των λέξων στη γλώσσα μας).

Στην αρχή όσοι ασχοληθήκαμε με την επιλογή των πρώτων πέντε δασκάλων των προτύπων αυτών φωτογραφικών τμημάτων νιώσαμε έκπληξη και αδυναμία μπροστά στη χαμηλή κατάρτιση των υποψηφίων. Εντού-

αδυναμία αυτή ήταν λάθος πεδείχθη βέβαια στη συνέχεια όποιο τμήμα διορίστηκε άξιος ρφωτής, τα αποτελέσματα θεωρούνταν εξαιρετικά. Αλλά «άξιος» τελικών ορισμάτων κατατάσσονταν κυρίως ενθουσιώδης και ρομαντικός, καταρτισμένος.

Σιγά μάλιστα μέσα από τα ίδια έμματα αναδείχθηκαν νέοι με την ικανότητα για διδασκαλία και μάλιστα ποιότητα.

δεύτερο σημείο, που κάποτε σα λάθος, ήταν πως στο απαρχικό, αν και ιδιαίτερα περιορισμένο γραμμα «επιμόρφωσης των φωτών» κυριάρχησε μια «πολιτική» άποψη, δηλαδή προσεκλήσιμοι οι ανά την Ελλάδα επιφύλαξες, ακόμη και των τμημάτων δη υποτυπωδώς λειτουργούστις περισσότερες περιπτώσεις ταν άνθρωποι με ελάχιστες ουπάρκτες γνώσεις γύρω από επιστημονικά θέματα, με αποτέλεσμα νέες τις τριήμερες κατ' έτος συσσεις να δημιουργούνται εκρήνιδράσεων, που μάλλον δικαιολογούνται από τις θεωρώ, αν σκεφτεί την ψυχολογική και πολιτιστικούλουσία που εδέχοντο εντεπροετοίμαστα άτομα και μάλιστα ρίζας αρκετό χρόνο μπροστά θετε να αντιμετωπιστούν και ανθούν οι αντιδράσεις. Το κανάλωνε αν αναλογιστεί κανείς ότι μόνον οι επιμορφώσεις αυτές ήταν δυνατόν να εσπιαστούν βέλτιστους, αλλά και πως κάθιστο η σύνθεση των ειδικών αυτοματιναρίων άλλαζε με την προνέων και την αποχώρηση παπιμορφωτών. Τελικά όμως ούτε ο νομίζω πως ήταν λάθος. Γιατί πως απεδείχθη, μέσα από την ισία αυτού του «σωρού» επιφύλαξες (και μερικές μάλιστα φορούματητών τους) υπήρξαν αρπού βοηθήθηκαν, που με εξέτην με κατοπινές τους παρατη-

που χωρίς την κρυολού-
ν ακόμη να μην είχαν
τις δυνάμεις τους.

θυμία για την
καλλιτεχνική
πρώην επιμορ-

εικονάς και να κρίνουν με όρους τη δική τους ταυτογένεια. Δεν παίζει τόσο γνώσεις του επιμορφωτή δικές τους είναι ικανές νίσουν σε υψηλό επίπεδο αφικό πρόβλημα, αρκεί ότι θέτουν ένα πνευματικό μέσα σε ένα τρόπο δεν τους έχει ετοιμάσει ίσως και ένα άλλο φαινόκλοουθ σε μέρει των ης επιμόρφωσης. Η επι-

νασχόληση με την τογραφία συνένωσε ονόμενους, συχνά με τη του επιμορφώτη υργία ομίλων ή λεπτα στην απομόνωση παρχίας, η φωτογραφίαν πιο δυναμική έκσωπικότητάς τους. Έποντας στους δρόκτου βιτρίνα με φωτογραφίες Kertész, ώστε οι περηθίζουν στην καλή πως συγκινήθηκα, καλή δουλειά στο στά βιβλία στην Κόπο ενθουσιασμό των ξανδρούπολης. Τυχώ λίγα τμήματα των φωτές ή με έχουν μου έχουν δώσει τη λη του Φωτογραφίας Νίκος Δημολίτσας κόπουλος στου Ζωϊκος Κοψαχείλης στο μητρα Σταυροπούδαλλό, ο Μιχάλης Αλεξανδρούπολη, ιζας στη Ναύπακτο, άρος στην Κόρινθο για την πολύ καλή νεται στα τμήματά υρος ότι σε πολλά ανάλογα καλή δουλεια πορώ να τα μνημονια έχω επισκεφτεί.

μου δίδεται η ευκαι-
υχαριστήσω όλους
και δουλεύουν γι'
μμα και να ευχηθώ
ε τον ίδιο ενθουσια-
σμόβαση που είχα με
ματεία Λαϊκής Επι-
στήσιμο των πρό-
να έληξε προ πολ-
ο κρύβω πως ο συ-
ρου δεσμός με όσους
ου στο ίδιο το πρό-
ακόμη σβήσει.

Συχνά τα μέλη του σωματείου μας ρωτούν από πού να προμηθευτούν διάφορα φωτογραφικά είδη. Αν δεν υπάρχει συγκεκριμένος λόγος για το αντίθετο, γιατί να μην ενισχύσουν τα καταστήματα που διαφημίζονται στις σελίδες του «Φωτοχώρου»; Πιστεύουμε πως υπό ίσους όρους ποιότητας και τιμών, πρέπει να ενισχυθούν και να προτιμηθούν, όσοι ενισχύουν τις δικές μας δραστηριότητες.

Στο εντευκτήριο του «Κύκλου» εξέθεσαν, εκθέτουν ή θα εκθέσουν φωτογραφίες τους από τον Οκτώβριο μέχρι τον Φεβρουάριο οι: Λία Ζαννή και Δημήτρης Καρπούζης, Σταμάτης Λαγάνης, Κώστας Βελώνης και Μάνος Μαργαρίτης, Γιάννης Θεοδωρόπουλος και Νίκος Ρόκκος. Το πρόγραμμα των φωτογραφικών παρουσιάσεων κάθε Πέμπτη θα ξεκινήσει μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων και θα ανακοινωθεί τότε.

Η θητεία του John Sjarkowski ως επιμελητού - διευθυντού (curator) του τμήματος φωτογραφίας του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης της Νέας Υόρκης, του πρώτου μουσείου στον κόσμο που ίδρυσε τέτοιο τμήμα, έληξε πριν από λίγους μήνες. Λυπούμαστε που αυτή η μακρόχρονη θητεία παίρνει τέλος, όταν σκεφτούμε πόσα προσέφερε: την πρώτη έκθεση του Kertész (1964), την ανακάλυψη των Winogrand, Freidlander, Arbus, την καθιέρωση των Evans και Atget, σημαντικές εκδό-

ς του MOMA, καθώς και βιβλία - σταθμούς του ίδιου, όπως *Photographet's eye*, *Mirrors and Windows*, *Looking at photograph's*, *American Landscapes*, *Photography until now*. Ο Joseph Sjarkowski επικρίθηκε από μερικούς τα τελευταία χρόνια, ειδή «παρέλειψε» να προβάλει τη φωτογραφία του συρμού τη δεκαετίας του '80, που προσδιορίζεται με τον νεφελώδη ροή «μεταμοντέρνα». Χωρίς ο ίδιος να δώσει σημασία σ' αυτήν τις επικρίσεις, άφησε να εννοηθεί πως υπάρχουν κι άλλοι φοροί και μάλιστα πάρα πολλοί, που ασχολούνται με την προσήλη τους, έτσι ώστε η συμβολή του MOMA να μην είναι απαραίτητη. Ο διάδοχός του, Peter Galassi, ελπίζουμε να προήσει

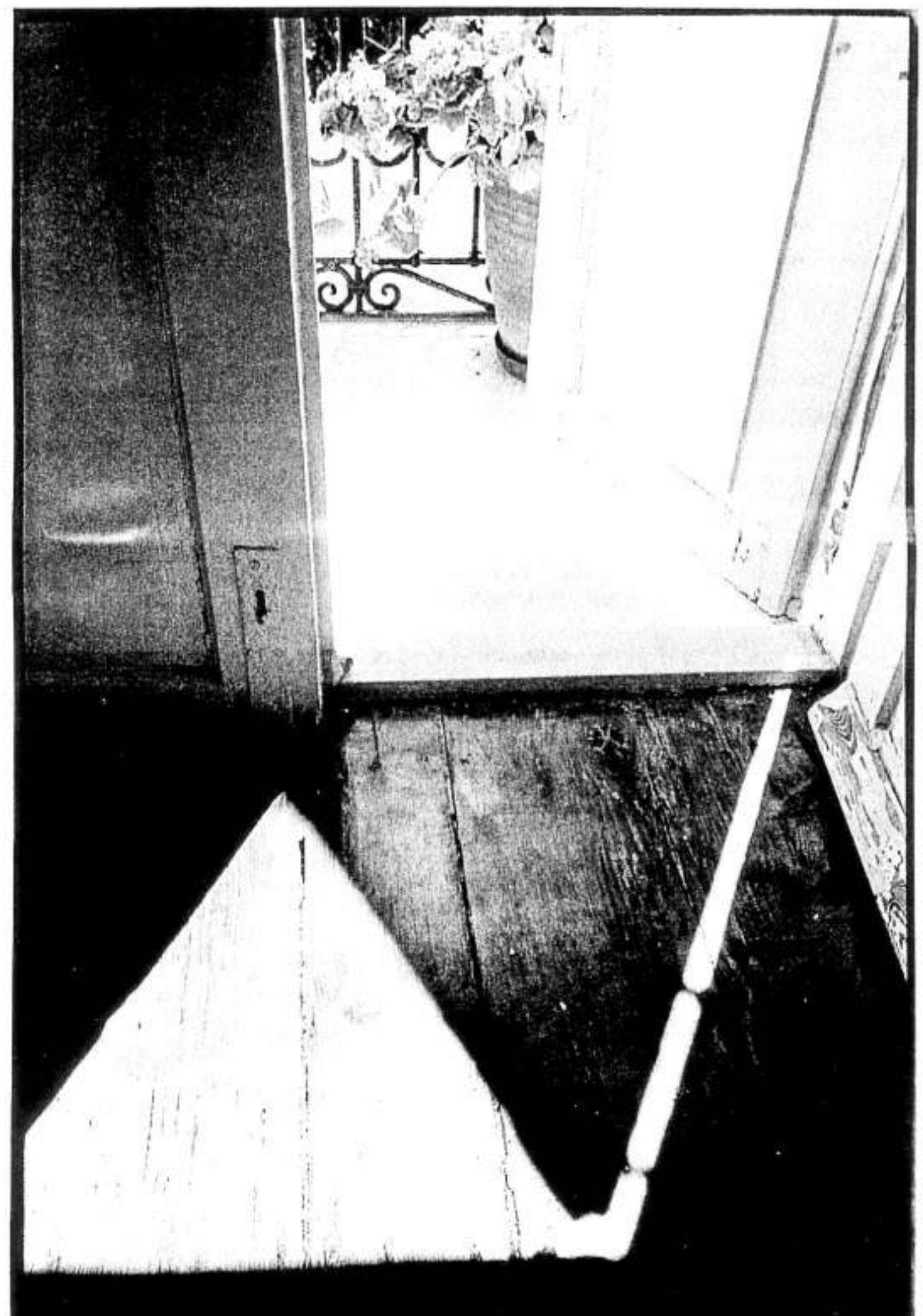
ν ανοικτή, αλλά και κριτική στασηί απέναντι στη φωτογραφία παραγωγή. Ας μην ξεχνάμε πως ο John Sjarkowski ανέβασε στο συντηρητικό ακαδημαϊσμό των προκατόχων του Belmont Newhall και Edward Steichen και την παντοδυναμία των γκαλεριστών κράτησε μια στάση συνέπειας και ποιότητας ριζικών συμπλέγματα απέναντι σε στείρους ριζοσπαστισμούς.

επόμενο Παρασκευοσαββατοκύριακο του Μαρτίου (6, 7, 8) Jane Pack θα δώσει ένα σεμινάριο σχεδίου για αρχαρίους με αυτό το ανθρώπινο σώμα. Από τις αρχές Απριλίου και επί οκτώ ημέρες, το βράδυ 8 με 10, η Αθηνά Σχινά, επιστημονική θηθός στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, θα μας μιλήσει για την αρχαία ελληνική τέχνη. Το Σαββατοκύριακο 4 και 5 Απριλίου, από 5 έως 8 το απόγευμα, ο Βασιλης Σπηλιόπουλος θα παρουσιάσει τις απόψεις του για τον αφηγηματικό κινηματογράφο. Εντατικά εβδομαδιαία σεμινάρια φωτογραφικής λήψης που υπόγειος ο Πλάτων Ριβέλλης θα γίνουν και τα δύο το καλο-

βιβλία «Φωτογραφία» και «Μονόλογος για τη φωτογραφία» του Πλάτωνος Ριθέλλη κυκλοφορούν και πάλι σε τρίτη δεύτερη έκδοση αντιστοίχως. Από τις εκδόσεις του Κύκλου κυκλοφορεί επίσης το βιβλίο «Φωτογραφίες Χορού». Τα βιβλία αυτά διατίθενται από τον Φωτογραφικό Κύκλο σε τιμή οσφοράς για τους αναγνώστες μας. Διατίθεται επίσης το γάλο λεύκωμα «Φωτογραφικός Κύκλος» των εκδόσεων νώση». («Φωτογραφία» δρχ. 2.000 - «Μονόλογος για τη φωτογραφία» δρχ. 1.000 - Φωτογραφίες χορού» δρχ. 1.500 Φωτογραφικός Κύκλος» δρχ. 4.100).

OLYMPUS®

μ[mju:]-1

ΠΛΑΤΩΝ ΡΙΒΕΛΛΗΣ

Η φωτογραφία τραβήχθηκε με την *μ[mju:]* *μ[mju:]*

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ: PHOTO OLYMPIA, ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 57 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 36.30.565

ΤΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ

άνος Κοκκινιάς, Πλάτων Ριβέλης, Τασία Βουτυροπούλου, Λεωνίδας Παπαδόπουλος

Έρασια Boutupopoúliou

γνήθηκα στο Αριθέρι Ευθοίας. Τελείωσα τη σχολή διακοσμητών στα TEI και γράφτηκα στη σχολή φωτογραφίας των TEI, η οποία μόλις τότε ξεκίνησε. Ένα χρόνο μετά παρακολούθησα τα μαθήματα του Πλάτωνα στο Quark. Προτού ολοκληρώσω απουσδές μου στα TEI αποφάσισα να φύγω και να γραφτώ για Master στο Royal College of Art στο Λονδίνο, όπου έγινα δεκτή εφέτος.

ιηταιότερα δεν είχα σχέση με τη φωτογραφία. Ούτε καν με την αναμνηστική. Ξεκίνησα απλά φωτογραφίζοντας γύρω μου. Με τραβούσε η ποιότητα του φωτός. 'Όχι ο πολὺς ο κόσμος. Φως και αντικείμενα. Φως και ένας άνθρωπος. Τράβηξα και λίγο έγχρωμες. Μόνο που επειδή φωτογράφιζα σε κλειστούς χώρους με χαμηλό φως έβγαιναν και αυτές μονοχρωματικές.

Γνώρισα τη δουλειά μεγάλων φωτογράφων. Επηρέαστηκα σημαντικά απ' τον Kertész και την Cameron. Με βοήθησε επίσης η ανταλλαγή και κριτική με τα άλλα μέλη. Σήμερα μου είναι σχετικά σύκορις να "κατα-χωρίσω ωραίες εικόνες". Αυτό όμως που με ενδιαφέρει είναι να ξεπεράσω τις έυκολίες μου. Τι μπορώ να κάνω πέρα από αυτές. 'Ιως γι' αυτό μπορεί να εξακολουθώ να σημειώνω μερικές πολιτικές μου φωτογραφίες, αλλά πάντα με ενδιαφέρουν περισ-

«Ερο οι κάθε φορά τελευταίες μου».

άνοιξη ΚΟΚΚΙΝΙΑΣ

κάγια στα TEI φωτογραφίας πιστεύοντας εσφαλμένα πως θα γινόμουν φωτογράφος – οπερατέρ για κινηματογράφο. Έτσι με είχαν αφήσει να καταλάθω. Ο κινηματογράφος με ενδιέφερε. Δεν πήρα ότι η φωτογραφία είναι τέχνη. Είχα μάλιστα και έφιβος απέχθεια για τις αναμνηστικές.

εφιός, απέκειται για τις αναρριχήσιες.

μαθητεία μου στο Quark, τον πρόδρομο του «Κύκλου», με βοήθησε να συνειδητοποιήσω τη φωτογραφία ως τέχνη. Συχνά στην αρχή αναρωτιόμουνα αν όσα έκανα ή υποστήριζα ήταν δικά μου, ή μόνον αποτέλεσμα επιρροών. Σήμερα πια κατάλα-
πως μου αντίκουν. Είναι δικά μου.

κατέληγε τα TEI στον τελευταίο χρόνο και πήγα στη Νέα Υόρκη για σπουδές φωτογραφίας, όπου βρίσκομαι και σήμερα. Το απίθανο ακπνικό που ονειρεύομουνα το βρήκα. Από σεθασμό σε αυτό ήθελα να θρω τον χρόνο και την ψυχική πρεμία να φωτογραφίσω όπως ήθελα. Γ' αυτό φωτογράφισα μόνον λίγο στο τέλος της πρώτης μου χρονιάς. Στην Αμερική το χρώμα είναι πιο έντονο και έχω αρχίσει να το δουλεύω παράλληλα με το άσπρο μαύρο. Προσαρμόζομαι εύκολα και μπορώ χωρίς έντονη δυσκολία να πεσούν από το μηχανόφρακτο στο έγχρωμο.

ίτερη δυσκολία να περνώ από το μαυρόασπρο στο έγχρωμο.
αντογραφίζω σκεδόν πάντοτε σε εξωτερικούς χώρους. Με ενδιαφέρουν τα βραδινά. Συνήθως δεν ξαναγυρνώ στα ίδια μέρη. Προτιμώ την έκπληξη. 'Όταν κοιτώ τα κοντάκτ μου, με πιάνει πανικός. Δεν νομίζω ότι παιρνω ευχαριστηση όταν αρέ-
με σηματοσύνης μου. Αυτή τελες καίσσωνα να φέρνω καθέ δυνατήν των φλαμών. Κι αυτό συμβαίνει στον "Κίκαρο".

ποικιλών μέταλλων, υγραένων καὶ συγκόκκαλων περιβόλους. Οἱ κατά την θεμέλιαν αρχήν τοῦ οἰκουμένης τούτην είναι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ οὐρανού τοῦ οἰκουμένης.

Λευτήνης Παπαδόπουλος

πρέπει να γίνεται στην Ελλάς. Από υπερήφανη σκέψη με τη γνωμοδοσία αυτή "εγκύρως", αρχές στην οποίαν πρέπει να σίγουρα γνωμοδούνται. Ιλαρκούμενοι ότι η διάσταση της προστασίας της Ελλάς στην Ευρώπη είναι σημαντική.

Επίκαιρη θέματα της Ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς και σύγχρονης έρευνας A/M

Εάν ο πατέρας δεν είναι άνω των 18 ετών πριν το 18 μου είχα μόθει να χειρίζομαι υποτυπωδώς τις μηχανές των θείων μου για να τραβάω αναμνηστικές φωτογραφίες και είχα παρακολουθήσει τύπωμα A/M.

ότι θελίται ν' ασχοληθεί με τη φωτογραφία.

άφτηκα και φοίτησα για ένα χρόνο στη σχολή κινηματογράφου Παπαντωνόπουλου, αφού δεν ήξερα καμία σοθαρή σχολή φωτογραφίας τότε. Εν

έσσα από τα χρόνια της ενασχόλησής μου με τη φωτογραφία κι αφού υπερασχολήθηκα με την τεχνική της, ανακάλυψα, όχι μόνος, ότι η φωτογραφία είναι τέχνη κι ότι αυτό που μ' ενδιοφέρει είναι να φωτογραφίζω για μένα.
Αυτό που βοηθάει, πιστεύω, ένα φωτογράφο είναι η συνεχής και αυστηρή αυτοκριτική και η κριτική από ορισμένα άτομα που εκτιμά και εμπιστεύεται.

επαφή μου με τον «Κύκλο» με θοήθησε και συνεχίζει να με θοηθά γιατί κάθε στιγμή θλέπω καινούργια πράγματα από φίλους φωτογράφους, οι οποίοι περιμένουν τη γνώμη σου που δεν πέφτει στο κενό και στη δική τους για τις φωτογραφίες.

ου αρέσει να φωτογραφίζω τα πάντα, αλλά κυρίως χώρους και αντικείμενα. Ήσως όλα αυτά έχουν να κάνουν με την παιδική μου π

180 Day Plan

φωτογραφία ήταν ο πιο προσιτός και εύκολος τρόπος να ασχοληθώ με τη δημιουργία. Ξεκίνησα αργά, σε πλήκτια 33 χρόνων. Εται από την αρχή ήξερα τους λόγους που τη διάλεξα. Σύντομα ένιωσα το βάρος του επογγέλματός μου, της δικηγορίας, και το εγκατέλειγα. Η ενασχόληση με τη διδασκαλία της φωτογραφίας μού έκλεγε ένα μεγάλο μέρος από τη δημιουργική ανάγκη για την προσωπική φωτογραφία, αλλά από την άλλη πλευρά η χαρά που νιώθω προυσιάζοντας τη δουλειά μετώπων φωτογράφων, η διαπιστώνοντας το ταλέντο μαθητών μου, αποτελούν συνεχή πηγή για τη δική μου δουλειά. Ταυτόχρονα, μου αφαιρούν μεγάλο μέρος του άγχους της. Μπορώ να ιαχυριστώ πως κατάφερα, ίσως λόγω πληκτικίας, ίσως λόγω δικηγοριας, να έχω μόνο χαρά από τη φωτογράφιση. Ακόμα κι όταν δεν φωτογραφίζω έχω χαρά για τις δημιουργικές ώρες που θάρθουνε. Δεν σγωνιώ για τη φωτογραφική μου καριέρα ή προβολή. Δεν με ενδιαφέρει. Η σγωνία μου για το αναπότελεσμα «σαν αξιζω» έσθισε όταν πίστευα πως το ερώτημα θα μείνει αναπότελτο και πως αυτό που μετράει είναι η δημιουργική διαδικασία. Στο κάτω – κάτω ακόμα κι αν δεν έχω ίχνος δημιουργικής αξίας και πάλι θάπρεπε να συνεχίζω για να

τιάτω σε ζωή τη διδασκαλία μου. Ο προσωπικός διάλογος ανάμεσα στις φωτογραφικές μου προσπάθειες και στη μεταφορά τους σε φωτογραφική διδασκαλία έχει μεγάλη σημασία για την ιαρροπία των μαθημάτων μου.

Η διάρκεια της σύντομης φωτογραφικής μου ζωής επιφρέστηκε από πολλούς φωτογράφους. Σημαντικότερη όμως θέση κράτησαν κατά καιρούς ο Kertész, ο πρώτος μου Έρωτας, ο Winogrand, του οποίου η γνωριμία και η διδασκαλία με μάγευσαν, ο Atget, για την απόλτιμη του οποίου απαγίθηκαν αρκετές φωτογραφικές γνώσεις. Ανάμεσα σ' αυτούς πλέονταν ονόματα όπως της Cameron, του Sander, του Evans, του Frank, του Bresson, του Sudek και πολλών άλλων, αλλά και αρκετών μα-ών μου των οποίων η φωτογραφική εμφάνιση με συγκινεί και με εμπνέει. Η γνώμη τους άλλωστε είναι καθοριστική για την επιλογή των δικών μου φωτογραφιών.

των μου των οποίων η φωτογραφική ευφορία με συγκίνει και με εμπνέει. Η γνωμή τους, απηώστε είναι καύσορις για την επιλογή των οικαν μου φωτογραφιών.

Τα αναζήτησα ποτέ θέματα προς εργασίαν. Αυτά έθγαιναν σιγά – σιγά μόνα τους μέσα από τις κάθε φορά προπογύμενες φωτογραφίες. Για μένα, όλες θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με ενιαίο τρόπο. Οι ρυθμοί των χώρων σε σχέση με την ανθρώπινη παρουσία με ενδιέφεραν από την αρχή της συνειδητής μου σχέσης με τη φωτογραφία. Είτε αυτό συνέβαινε τυχαία στο δρόμο, είτε (για μένα τον φωτογράφο πάλι τυχαία) σε μια ακπνοθετημένη χορογραφία. Τα αγάλματα στον χώρο, το αρχαίο συναντήμα στη Villa Medici, ήταν πιογικό να προκαλέσουν ανάποδο ενδιαφέρον. Εδώ η ανθρώπινη παρουσία είχε το πρόσθετο ενδιαφέρον πως πέρα απ' την εικόνα της λειτουργούσε και ως πρώτη γευδαίσθηση, πρώτη αυταπάτη, αφού το ενός άλλου καθηλιτέχνη είχε προπυνθεί, όπως άλλωστε συνέθη και με τις χορογραφίες. Ο φωτογράφος μεταμορφώνει σε δεύτερο βαθμό. Η αγάπη μου για τα ερείπια και τα αρχαία, που ξεκινάει από πολύ παιδική πλευρά, όταν άκουγα γοντευμένες τις πατρικές ξεναγήσεις στις οικογενειακές εκδρομές, ήταν επόμενο να επεκτείνει τις απόπειρες σε περισσότερους αρχαίους χώρους. Όλα αυτά θέβαια δεν σημαίνουν πως φωτογραφίζω μόνο πέτρες και χώρους. Οταν θρίακομαι με τη μποχάνη υπάρχει τίποτε έξω από το φωτογραφικό μου ενδιαφέρον. Πρόσωπα, χώροι, στιγμές, όλα είναι στοιχεία του παιχνιδιού. Και προσπαθώ να τα αξιοποιώ και κυρίως να μνη χάνω τη χαρά της φωτογράφισης κάτω απ' το βάρος της αγωνίας του αποθέματος.

ερματος. Σημειώνουμε ότι στόχος δεν έχει η Επίτροπος μάλλον πάντα την ίδια χρήση και το ίδιο ευδικιωθέον να φυτευτεί την. Και κάθε τόπο, σην έχει διαθέσις πολεοτόπια και άλλα χρήσιμα, εποίηση να εκδίδω και ένα βιβλίο. Είναι γεγονότος να μείνει και κάτια.

ΤΑΣΙΑ ΒΟΥΤΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

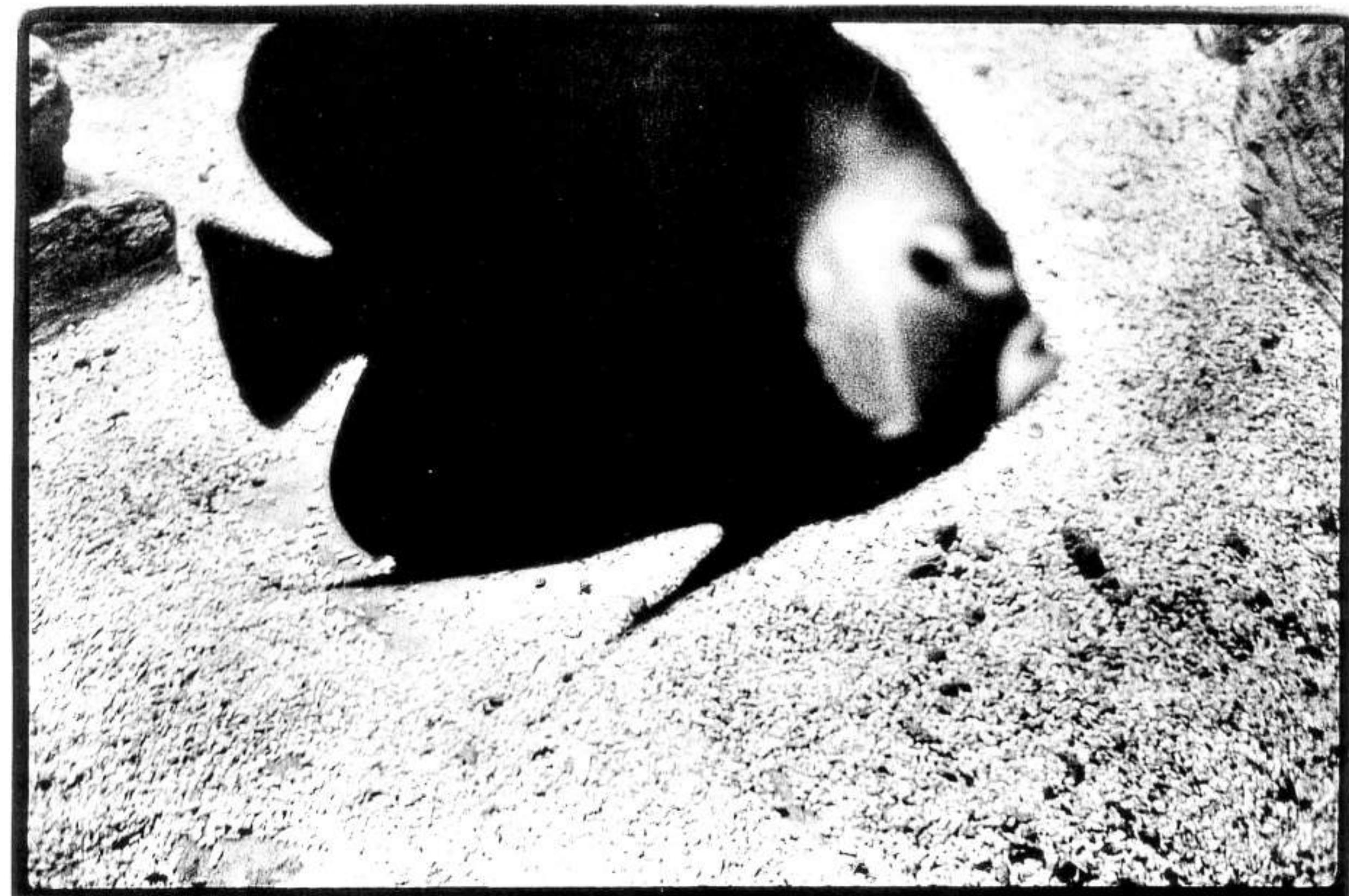
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΤΑΣΙΑ ΒΟΥΤΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

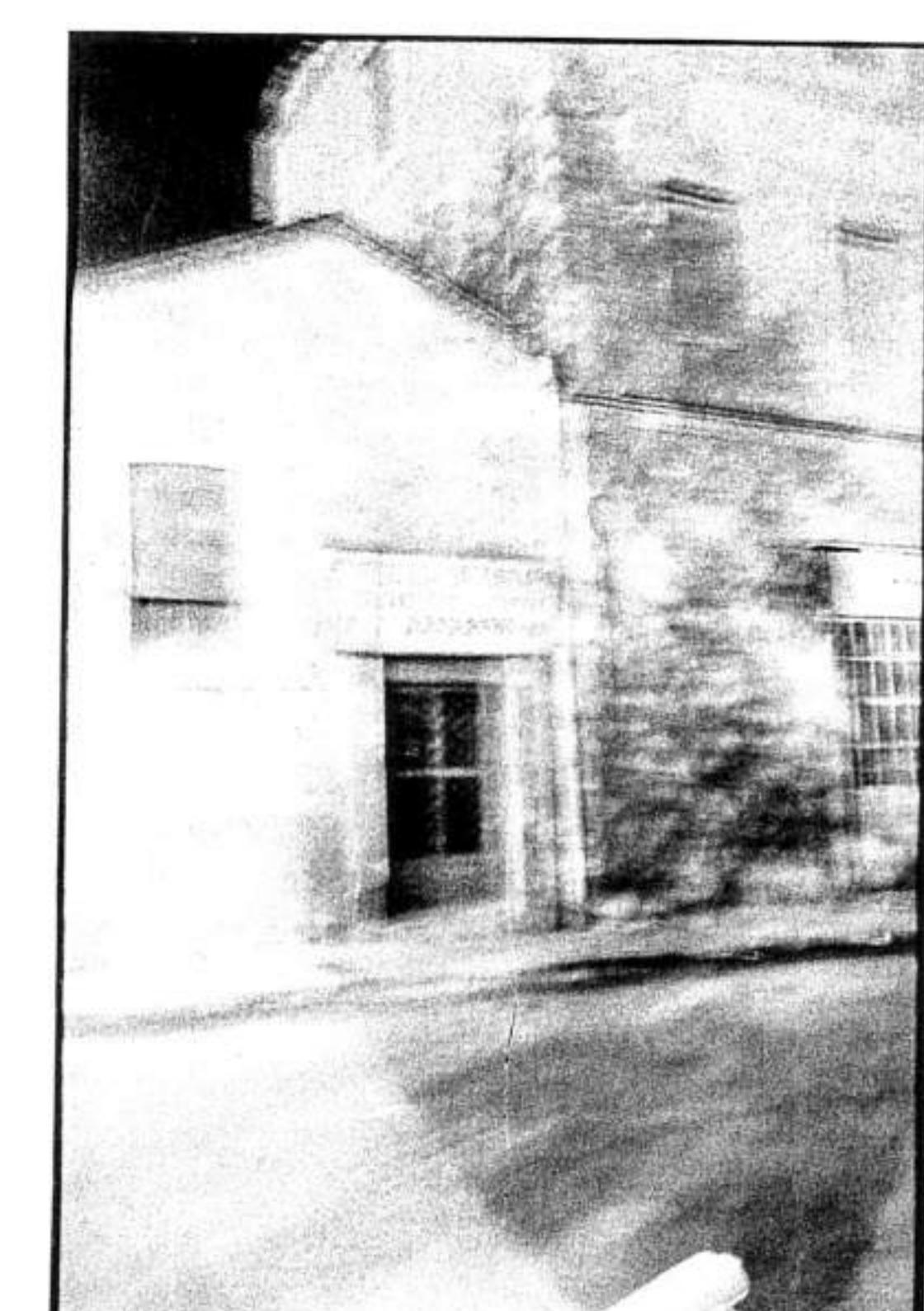
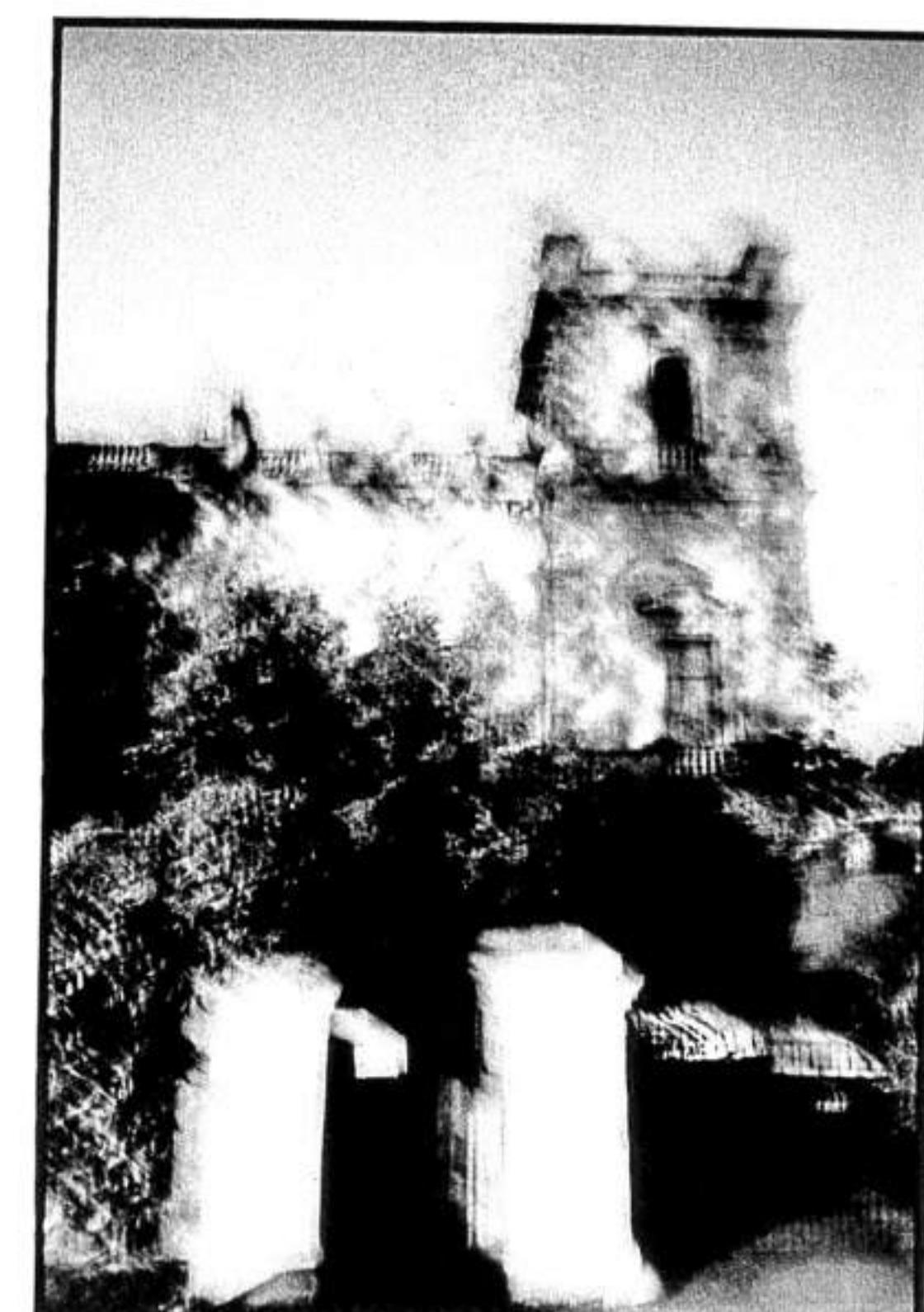
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΤΑΣΙΑ ΒΟΥΤΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΤΑΣΙΑ ΒΟΥΤΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

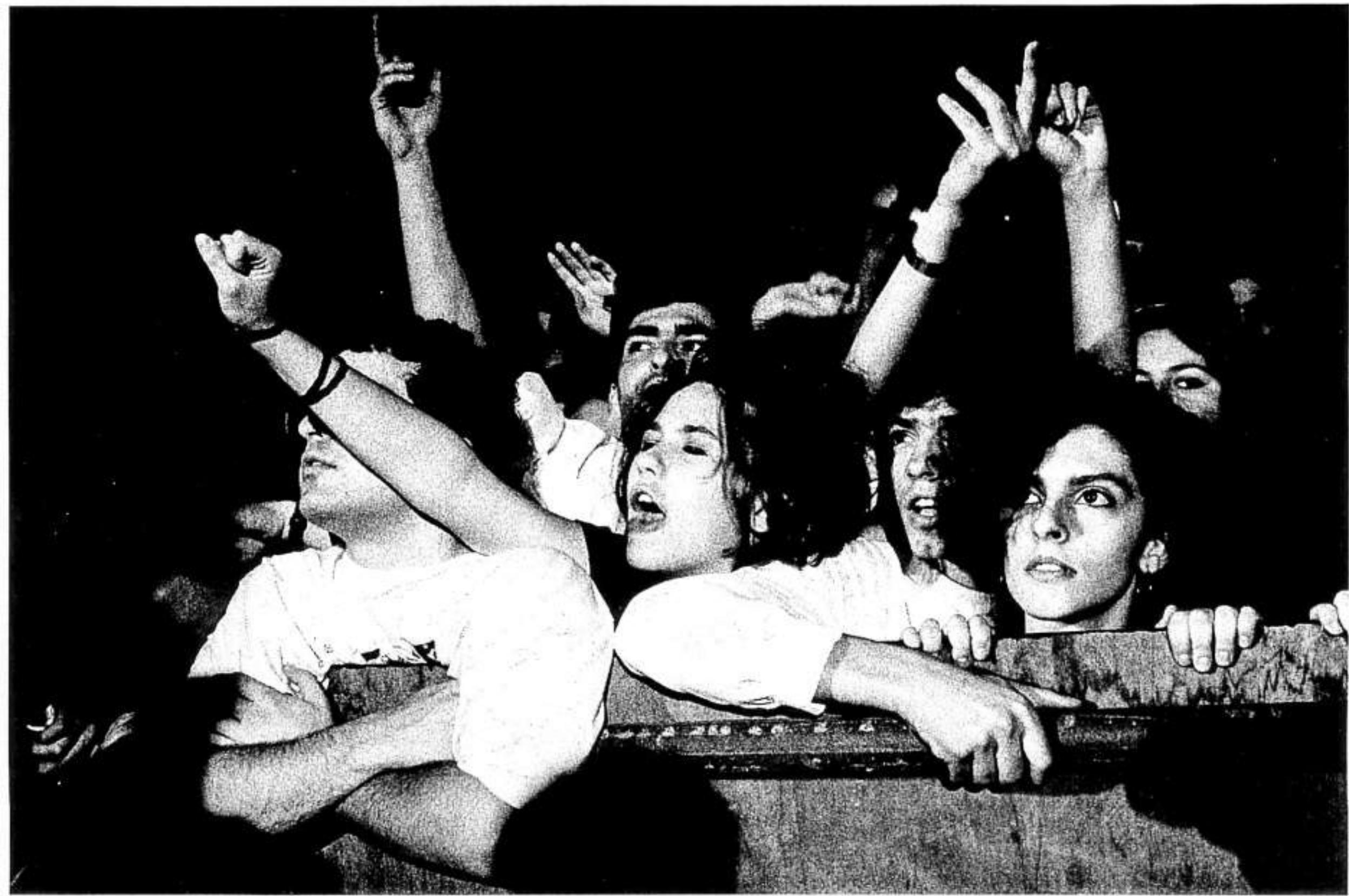
Efimerida Photohoros No5_010_

ΠΑΝΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΑΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΠΑΝΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΑΣ

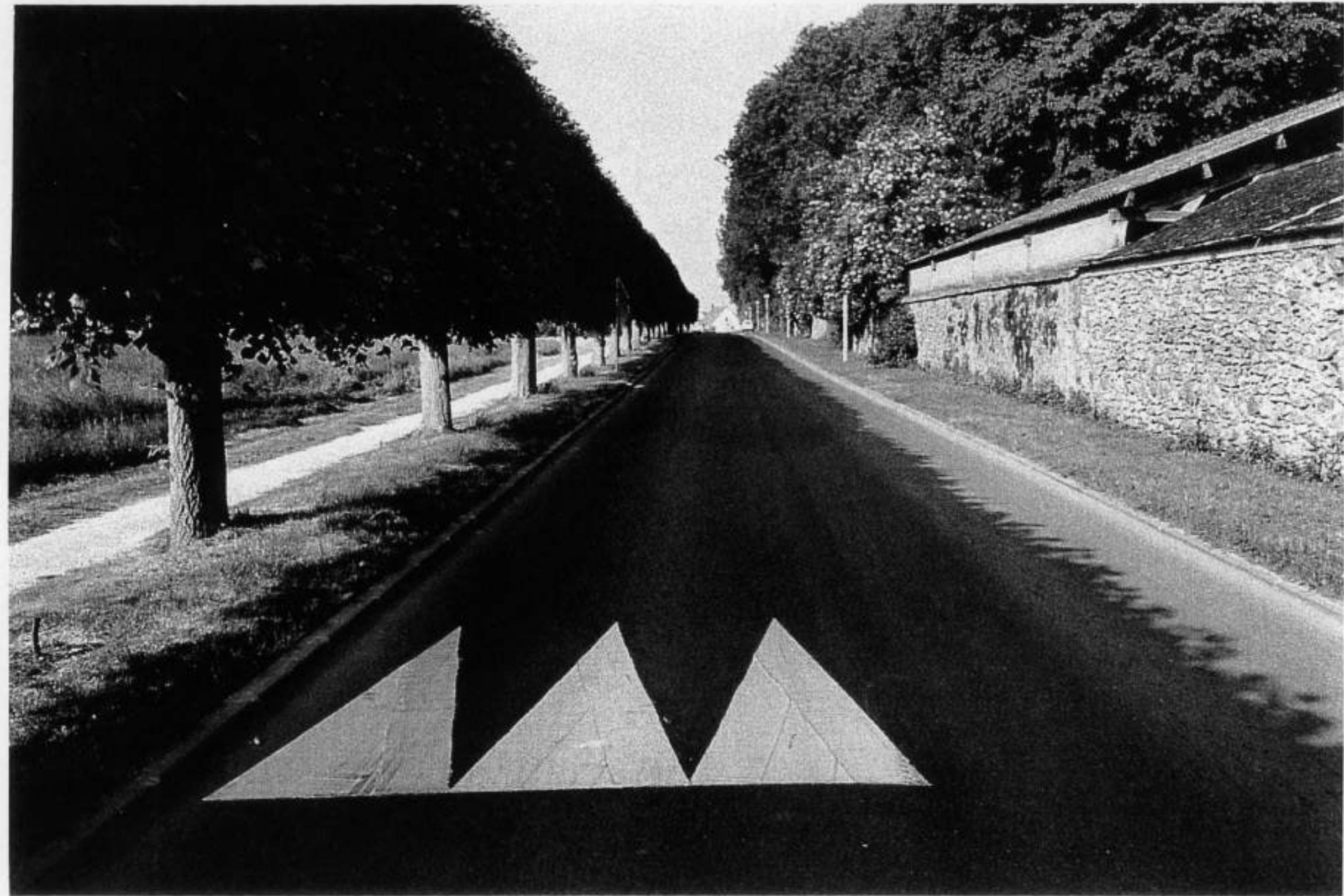
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΠΑΝΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΑΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΠΑΝΟΣ ΚΟΚΚΙΝΙΑΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

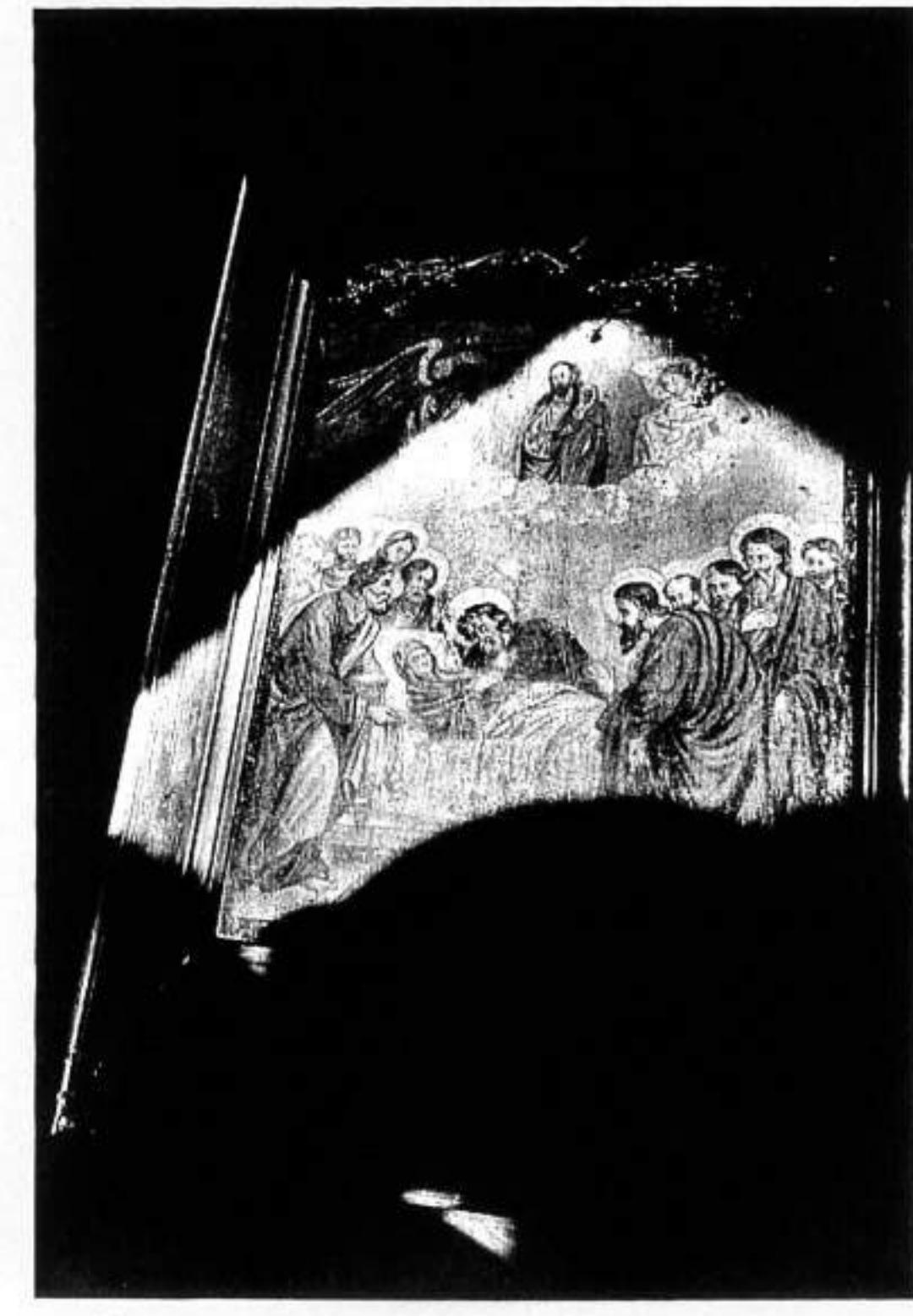
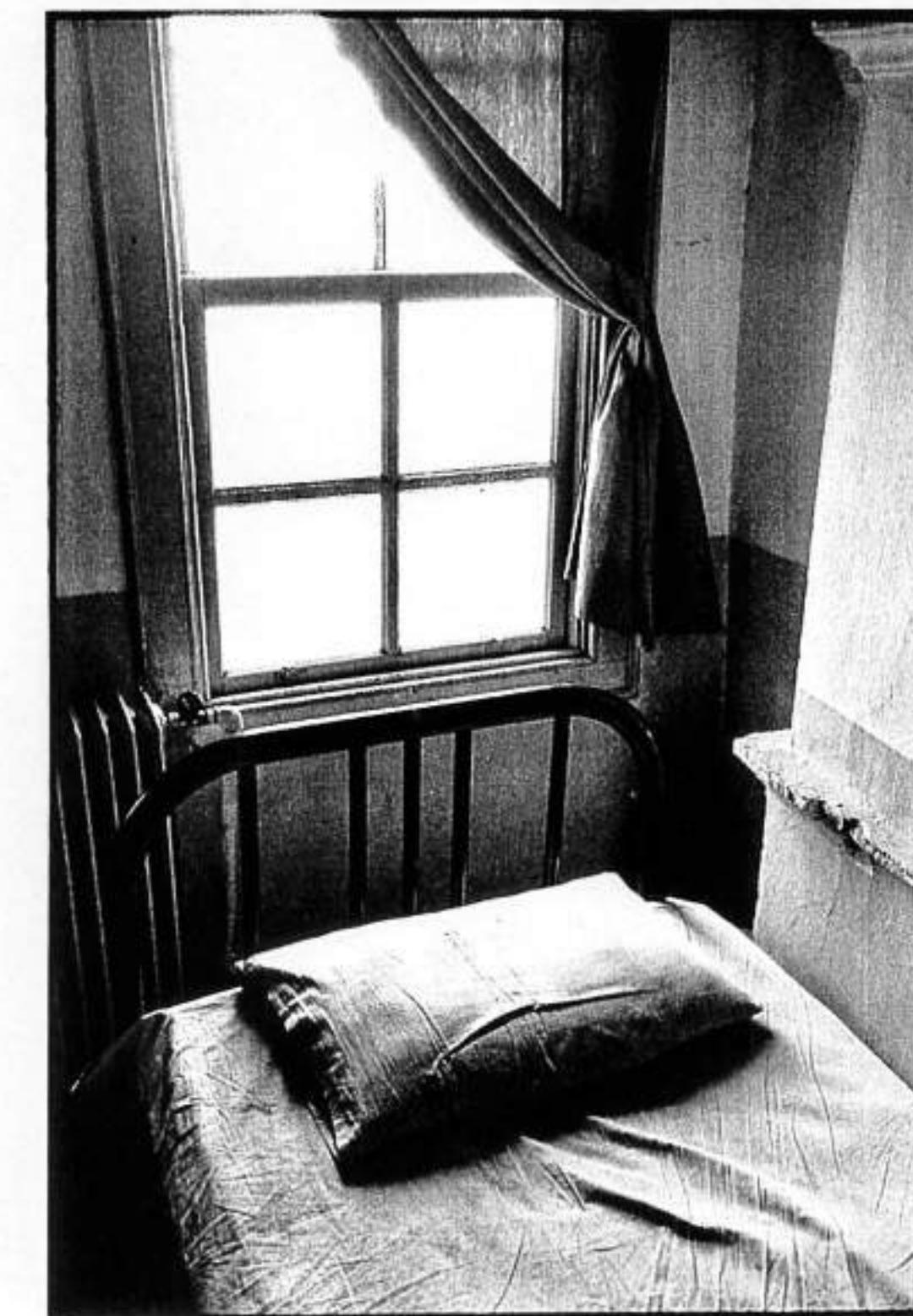
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

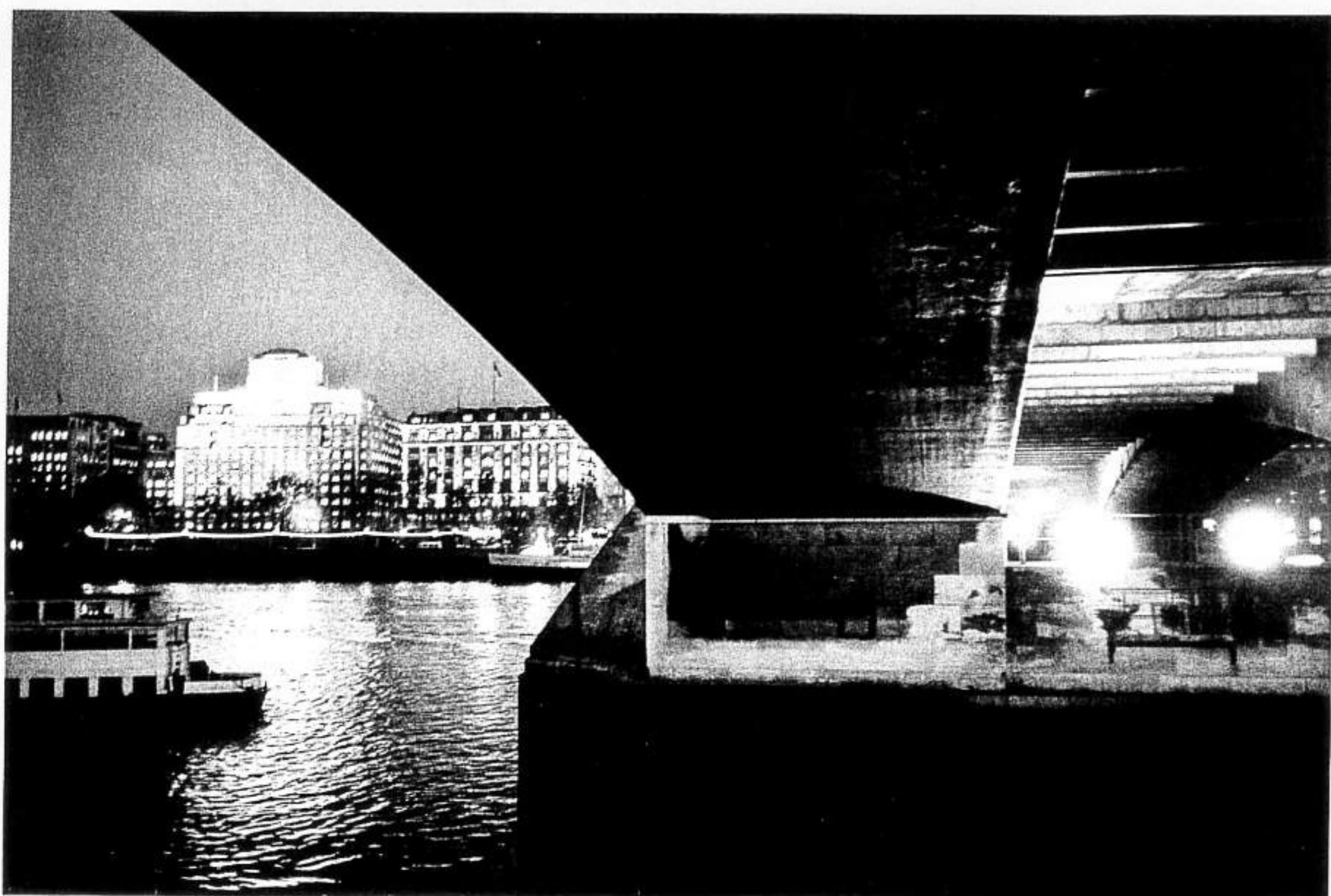
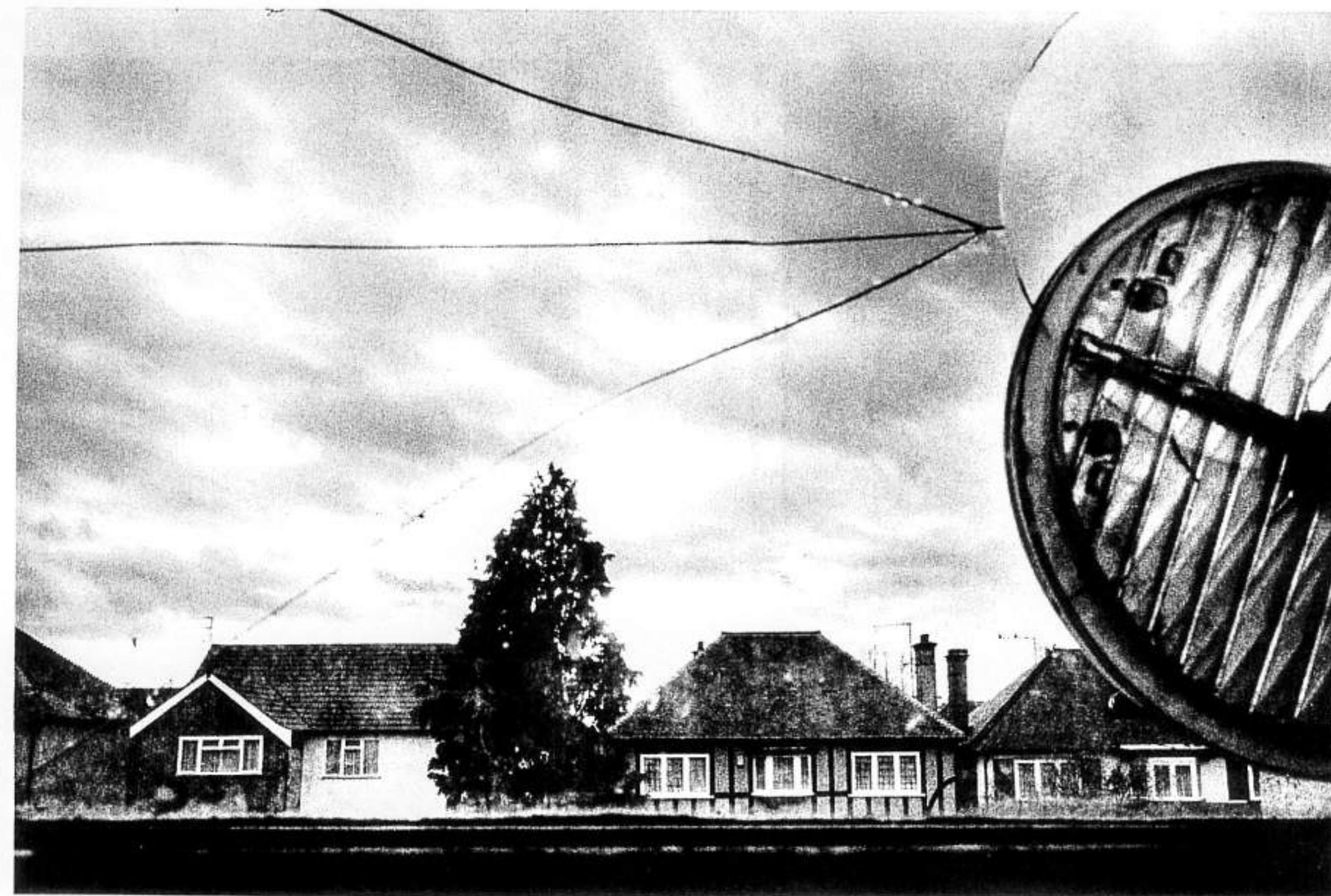
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

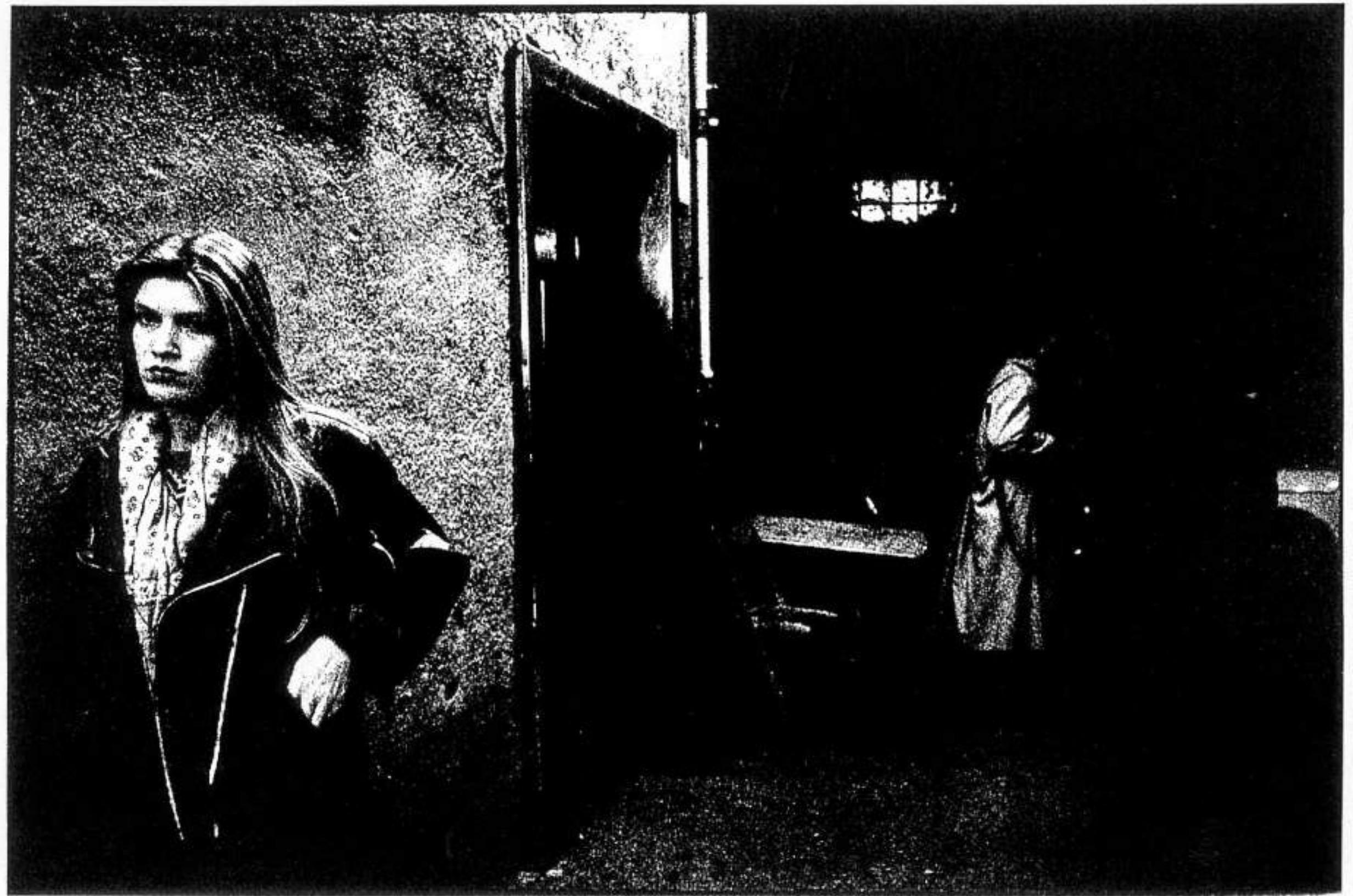
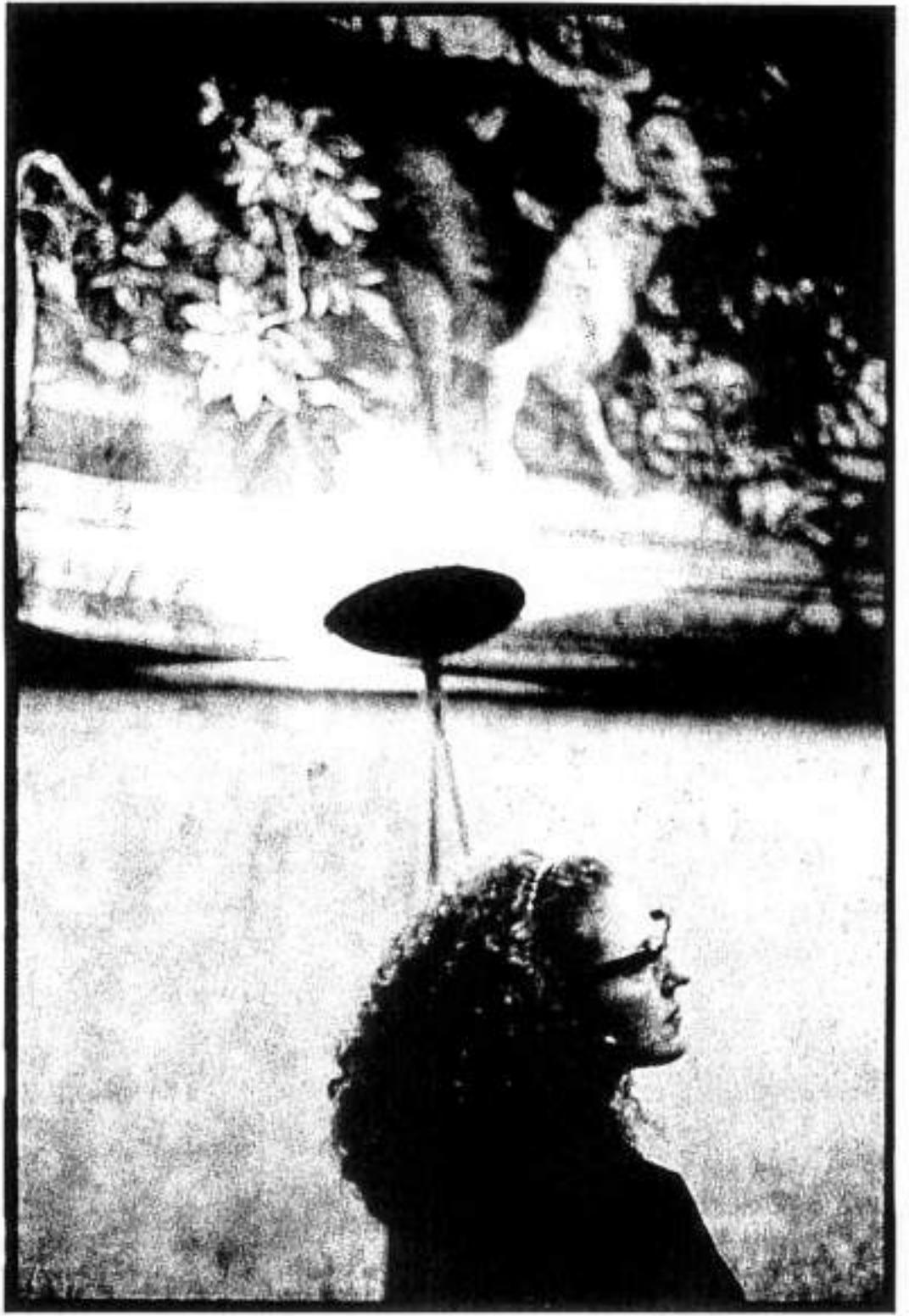
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ ΡΙΒΕΛΗΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ ΡΙΒΕΛΛΗΣ

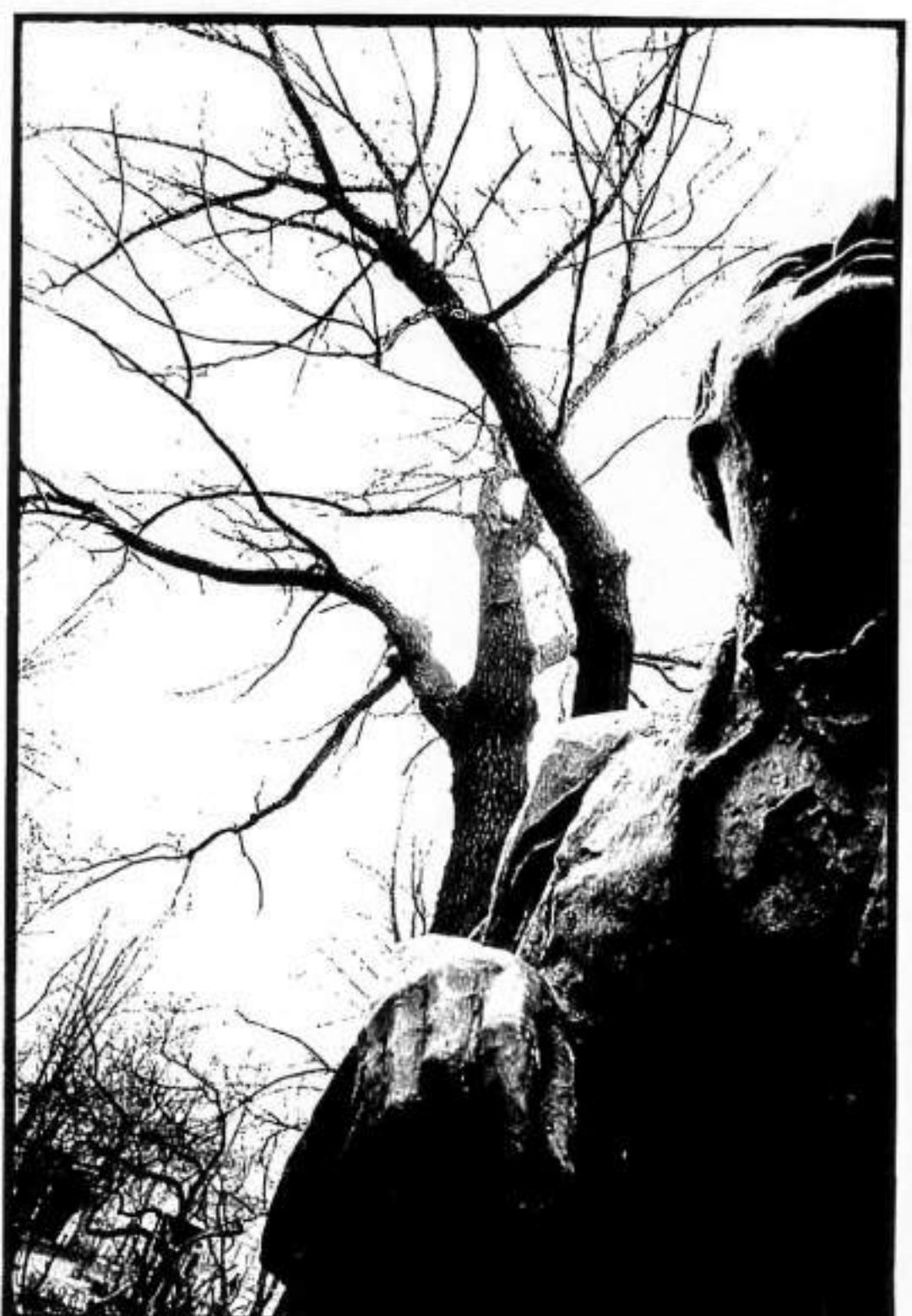
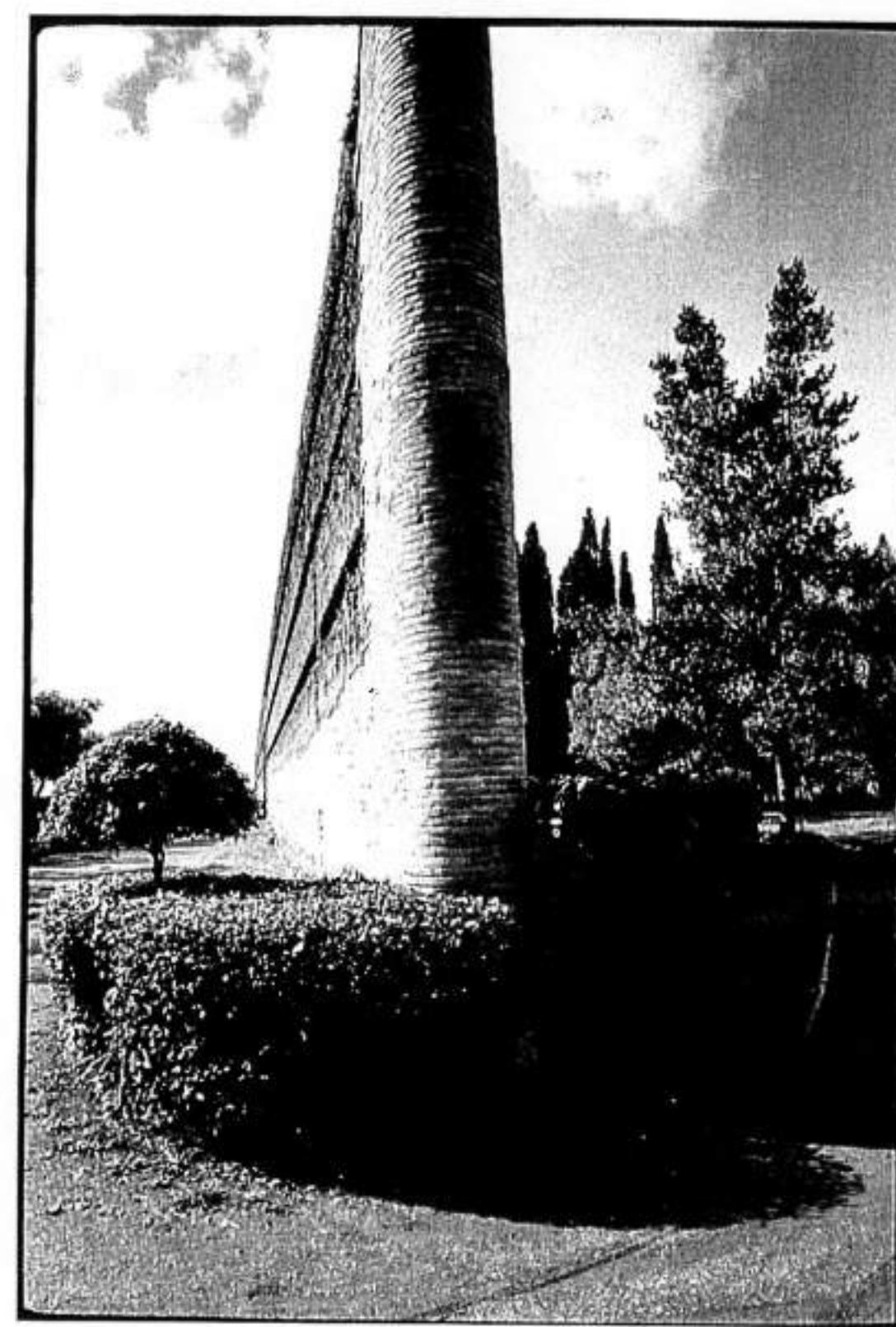
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ ΡΙΒΕΛΛΗΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ ΡΙΒΕΛΛΗΣ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

Efimerida Photohoros No5_022_

απίστευτο!

Για περισσότερο από 40 χρόνια η PENTAX πρωτοπορεί στη δημιουργία φωτογραφικών μηχανών, γιατί πρωταρχικός στόχος της PENTAX είναι να παρέχει διευκόλυνση στη φωτογράφηση. Το δήμα που έχουν η PENTAX με την δημιουργία της σειράς Z είναι ένα δήμα μπροστά και για την φωτογραφία. Η νέα

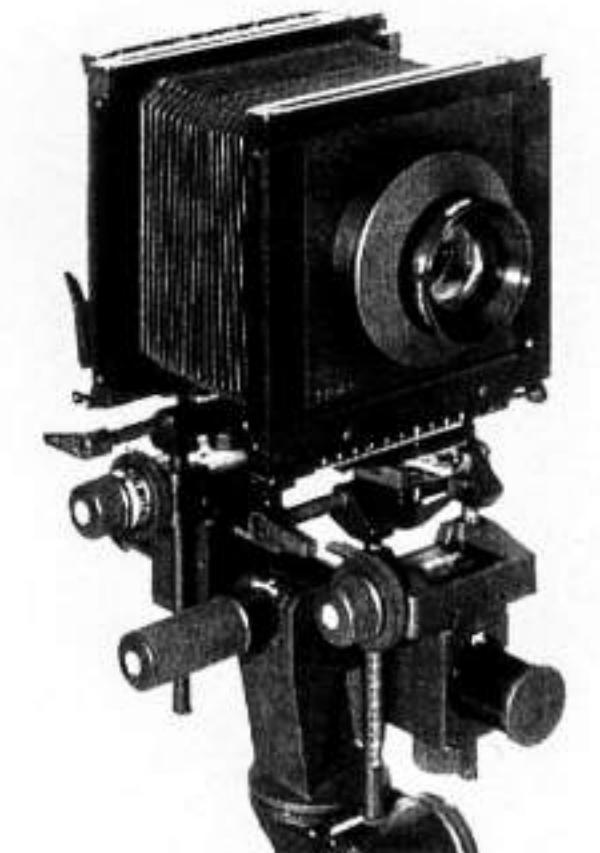
PENTAX Z-10

είναι από τις πρώτες μηχανές στον κόσμο με φακό Power zoom, με 4 προγράμματα έκθεσης, αφήνοντα στο φωτογράφο τη δυνατότητα επιλογής αύξησης και στη λεπτομερία του προγράμματος, με φωτομετρόποση spot αύξηση και με σύστημα φωτομέτρωσης έξι ζωνών, με σύστημα Image tracking και προφορικό autofocus.

PENTAX
Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΑΝΤΟΣ

ΑΓΚΟΠΙΑΝ
ΟΜΙΔΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΧΕΙΜΑΡΑΣ 9 * 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ * ΤΗΛ. (01) 6833854
ΑΕΘ. Β. ΓΕΩΡΓΙΟΥ 21 * 54460 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ * ΤΗΛ. (031) 819625

**sinar®
The Camera**

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΜΗΧΑΝΕΣ ΜΕΓΑΛΟΥ ΦΟΡΜΑ

Η sinar είναι η τέλεια View Camera για διαρκή και σκληρή επαγγελματική χρήση. Η συμπογής κατασκευής της, οι καθαρές κλίμακες, οι πολλαπλές δυνατότητες όλων των κινήσεων και το μοναδικό σύστημα Tilt & shift της sinar, την καθιστούν το τέλειο επαγγελματικό εργαλείο. Η ακρίβεια των κινήσεων είναι εξαιρετικά υψηλή και δεν αποτύπωνται ξεχωριστά κλειδώματα. Εργονομικοί και κομψά σχεδιασμένες λαβές, τοποθετημένες ιδιαίτερα στη δεξιά πλευρά της μηχανής επιτρέπουν τον εύκολο και γρήγορο χειρισμό. Ασύμετροι δένονται οριζόντιας και καθετής κίνησης βάσουν τέλος στις εφαρμένες εστιώσεις, ενώ το εύχρονο σετ αλλαγής φορμών φίλμ δίνει τη δυνατότητα στο φωτογράφο να κάνει εύκολες και γρήγορες αλλαγές στα μεγέθη των φιλμ.

ΑΓΚΟΠΙΑΝ
ΟΜΙΔΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΧΕΙΜΑΡΑΣ 9 * 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ * ΤΗΛ. (01) 6833854
ΑΕΘ. Β. ΓΕΩΡΓΙΟΥ 21 * 54460 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ * ΤΗΛ. (031) 819625

Z-up 80RC
Konica

Φακός Power zoom 40-80 mm, πλεκτρονικά ελεγχόμενος
 ○ Αυτόματη επίσημη
 ○ Αυτόματος έλεγχος έκθεσης
 ○ Αυτόματο ενσυμπλέμενο zoom φλάς
 ○ Κώδικας DX για αυτόματη τοποθέτηση της ευαισθησίας των φιλμ
 ○ Ηλεκτρονικός αυτογραμμέτρης
 ○ Δυνατότητα πολλαπλών εκθέσεων στο ίσιο καρέ
 ○ Ηλεκτρονικός φωτοφράπτης με ταχύτητες από 1-1/500sec
 ○ Οθόνη υγρών κρυσταλλών με ενδείξεις για όλες τις λειτουργίες.
 ○ Αυτόματη φόρτωση, προσθήση και επαναφορά των φιλμ με μοτέρ
 ○ Ενσυμπλέμενη Date Back με δυνατότητα καταγραφής πηροφυνίας στη φωτογραφία.

Ομάδα αποθήματος καρέ επιρρέπει θα πρέπει να αγοράσετε και μια καρτετή γιατί αυτό είναι το μόνο που δεν μπορεί να κάνει το Z-up 80 RC.

MEΓΕΘΥΝΤΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ & MINILAB

Η μεγάλη εταιρεία DURST είναι πανευρωπαϊκή γνωστή για την ποιότητα και την εξοπλιστική προΐστανται στο χώρο της φωτογραφίας και επεξεργασίας. Με μια μακρόχρονη παραδοση στον χώρο των εκτυπωτικών μηχανημάτων, εγείρει ειδικά δυναμικά εδώ και αρκετά χρόνια στο χώρο των Minilab καθημερίνοντας τεχνολογικά πρότυπα και εφαρμόζοντας όλες τις τελευταίες εξελίξεις της μηχανολεκτρονικής τεχνολογίας σε συνδυασμό με τις συγχρεόμενες φωτογραφικές ρευμάτων στη φωτογραφία και επεξεργασία. Το ονόμα DURST αποτελεί εγγύηση της ποιότητας, της αξιοποίησης, της αντοχής και δεν είναι τυχαίο ότι κατέχει την κορυφαία θέση στις προτιμήσεις των επαγγελματιών φωτογράφων.

ΑΓΚΟΠΙΑΝ
ΟΜΙΔΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΧΕΙΜΑΡΑΣ 9 * 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ * ΤΗΛ. (01) 6833854
ΑΕΘ. Β. ΓΕΩΡΓΙΟΥ 21 * 54460 ΘΕΣ/ΝΙΚΗ * ΤΗΛ. (031) 819625

ΕΠΙΣΚΕΥΣΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΩΝ

Άρης Καραμπάς

**ΝΙΚΗΤΑΡΑ 8-10 (2ος όρ. - γραφ. 3)
106 78 Αθήνα
Τηλ. 3620.789**

ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ

**ειδωλο
ειδωλο**
ΑΣΠΡΟΜΑΥΡΗΣ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑΣ

Σε συνεργασία με το PRISMA
ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 34
ΤΗΛ.: 3636232 - 3612420

ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΠΕΤΑΞΕΤΕ

Αν τας συναντάτε η ίδια της πτήσης, τότε είναι καρός να πετάξετε με τα φτερά της ΑΝΕΜΟΛΕΞΗΣ ΑΘΗΝΩΝ. Τέλος 4.000 δραχμών μπορείτε να κάνετε την πτήση σας συναρπαττική πτήση με τα ματσανεύτερη της ΑΝΕΜΟΛΕΞΗΣ ΑΘΗΝΩΝ. Τηλεφωνίστε: αποδήμος μέρος και ώρα στηλέφωνο 7235158 και αφήστε τον αυτόματο τηλεφωνητή :
 - ΤΗΛΕΦΩΝΟ
 - ΠΟΤΕ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΠΕΤΑΞΕΤΕ
 - Σύντομα ένας επανδρωτής μης 80 σες τηλεφωνήστε για να κονιάνετε τις λεπτομέρειες της πρώτης σας πτήσης.

ΤΗΛΕΦΩΝΟ
7235158

ΑΝΕΜΟΛΕΞΗ ΑΘΗΝΩΝ
ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ 8, ΠΑΓΚΡΑΤΙ, ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ. 7235158
(Δευτέρα, Τετάρτη, Παρασκευή 6:30 - 9:30 μ.μ.).

hähnel hähnel hähnel

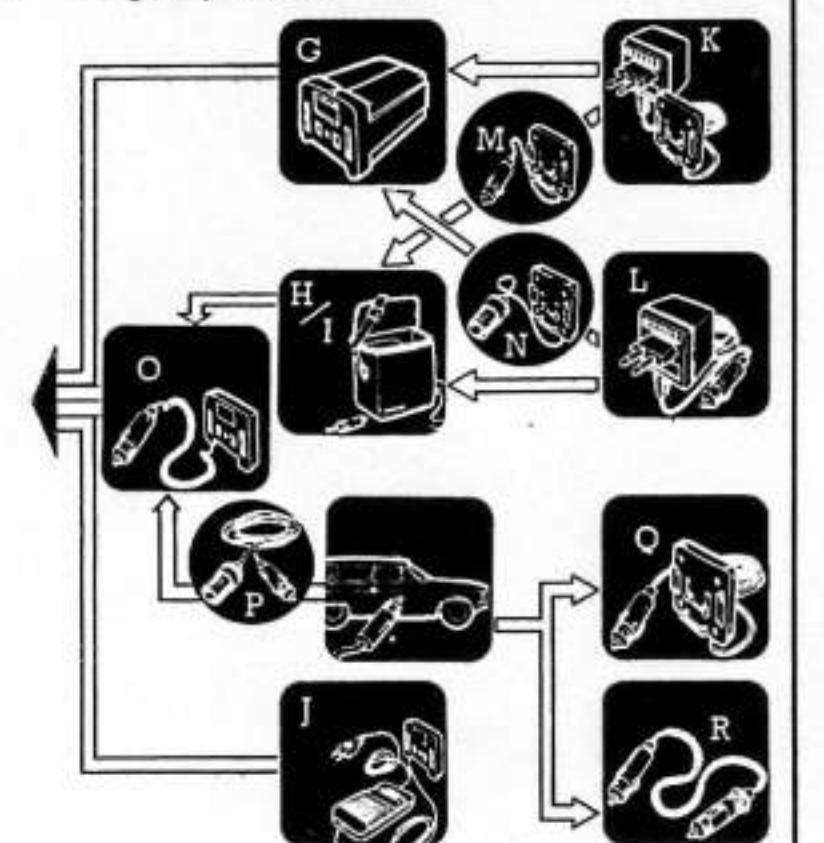
PRO ZOOM

Το ευέλικτο σύστημα φωτισμού Video
The versatile video light system

Φωτιστικό Zoom με οπτικό σύστημα και μπαταρία 12 V. νικελίου-καδμίου

hähnel PRO ZOOM σύστημα/αξεσουάρ

- A Ανταλλακτικό No. 1000 822 Μάσκα για spot & M58 εξόπλισμα φάρτου. Spot mask & M58 filter adapter.
- B Ανταλλακτικό No. 1000 824 Επιπλέον μάσκα & M58 εξόπλισμα φάρτου. Daylight filter & M58 filter adapter.
- C Ανταλλακτικό No. 1000 856 Λαγύρι φλόγας 30 W, 12 V. 30 W Halogen Lamp.
- D Ανταλλακτικό No. 1000 865/1 Λαγύρι φλόγας 50 W, 12 V. 50 W Halogen Lamp.
- E Ανταλλακτικό No. 1000 865/2 Λαγύρι φλόγας 100 W, 12 V. 100 W Halogen Lamp.
- F Ανταλλακτικό No. 1000 987 Χειρολαβή με κρύσταλλο πολαρικών φλόγων. Handgrip with tilting head.
- G Ανταλλακτικό No. 1000 94 Μπαταρία νικελίου-καδμίου 12 V, 1100 mAh Ni-Cad battery 12 V, 1100 mAh.
- H Ανταλλακτικό No. 1000 948 Ανταλλακτικό BP 100, 12 V, 6 Ah. Battery Pack BP 100, 12 V, 6 Ah.
- I Ανταλλακτικό No. 1000 949 Μπαταρία BP 50, 12 V, 3 Ah. Battery Pack BP 50, 12 V, 3 Ah.
- J Ανταλλακτικό No. 1000 964 Ηλεκτρονικός 12 V, αυτοζευστής ρότη (Dimmer). Electronic 12 V mains adapter with Dimmer.
- K Ανταλλακτικό No. 1000 967 Φορητής μπαταρίας νικελίου-καδμίου. Ni-Cad battery Charger.
- L Ανταλλακτικό No. 1000 970 Φορητής φορτιστής BP 50 / BP 100. Battery Charger for BP 50 / BP 100.
- M Ανταλλακτικό No. 1000 972 Προσφρυγώντας φορτιστή BP 50 / BP 100. Car charging lead battery BP 50 / BP 100.
- N Ανταλλακτικό No. 1000 973 Προσφρυγώντας φορτιστή νικελίου-καδμίου. Charger adapter Ni-Cad.

GB X. ΜΠΟΥΤΟΠΟΥΛΟΣ
Ανταλλακτικοί Φωτογραφικών Ειδών
Ερμούπολης 29, Παγκράτι, Αθήνα
Τ.Ε.: 180 27 719, 7015366, 7012236
FAX: (01) 7512561

hähnel

Rock n Roll Cafe

Δέντρα - Γιρλάντες - Στεφάνια - Στολίδια
Θα τα δρείτε:
Αθήνα: Σπευστόπουλου 15, Κολωνάκι
Κηφισιά: Διονύσου 11
Ερυθραία: Κηφισίας 359 (εναντί ΑΒ)
Μαρούσι: Βασ. Σοφίας 68
Γλυφάδα: Δούσμανη 17 & Μητόπεωρη
Και μερικά από τα είδη ιας:
Χαλάνδρι: Μεσολογγίου 21 (OUTLET)
(Δίπλα στο Πριόνι Μαρινόβος)
Αθήνα: Βλαστού & Τσούντα 5
(Σταθ. Αγ. Ελευθέριος Αχαρνών)
Ψυχικό: Ομηρού 11 (INVITRO)
Αγ. Παρασκευή: Χίου 58 (ΖΥΓΟΣ)

χαρίζουν
για πολλά
χρόνια
ατμόσφαιρα
και ζεστασά

'Ομορφα
σαν αληθινά,
ψεύπικα
μα μοιάζουν
ζωντανά

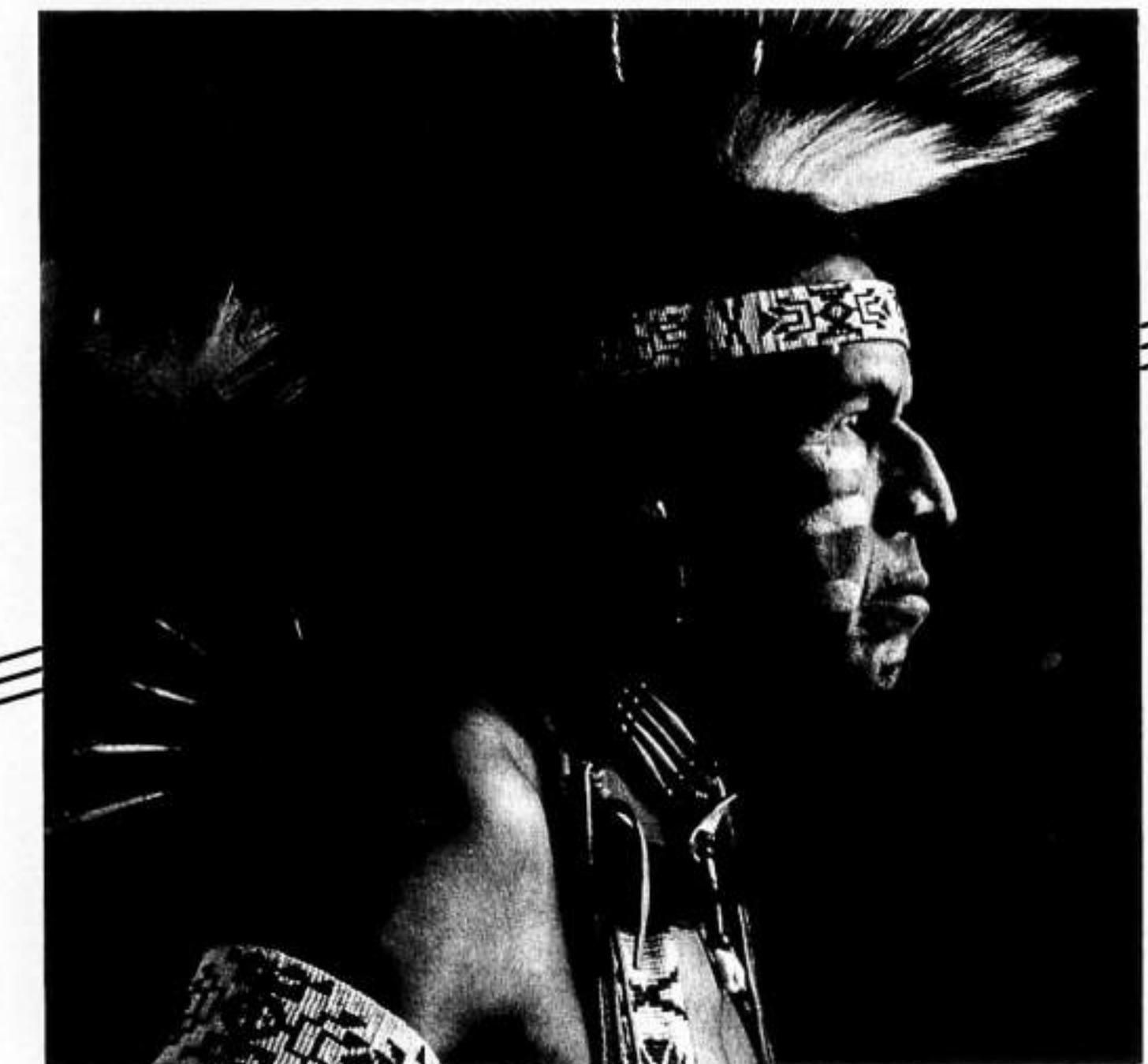
... χωρίς
τύψεις

X ANTHACOS MAS matrix xanthacos ~

X ANTHACOS MAS BARGANA
ΔΙΟΝΥΣΟΥ 11 ΚΗΦΙΣΙΑ 145 62
ΤΗΛ: 8017.667 - FAX: 8075.424

Kodak

PROFESSIONAL
PAPER

ευαίσθητοι στο **μαύρο** άσπρο

ΜΕΤΑΛΛΙΚΕΣ

ΚΟΡΝΙΖΕΣ

ΣΕΚΑΘΕ

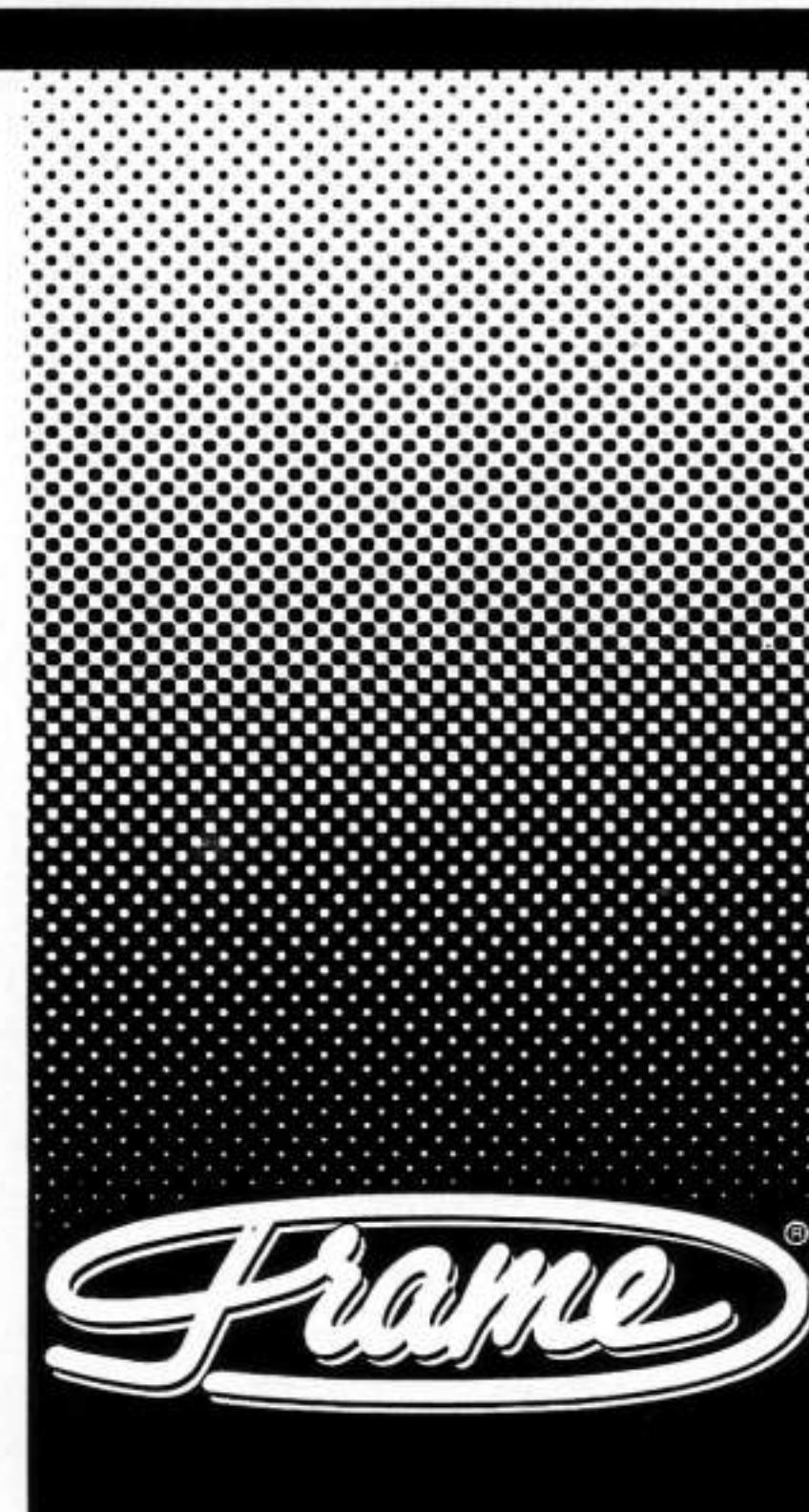
ΔΙΑΣΤΑΣΗ

ΓΙΑ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΦΙΣΕΣ

ΖΩΓΡΑΦΙΚΟΥΣ

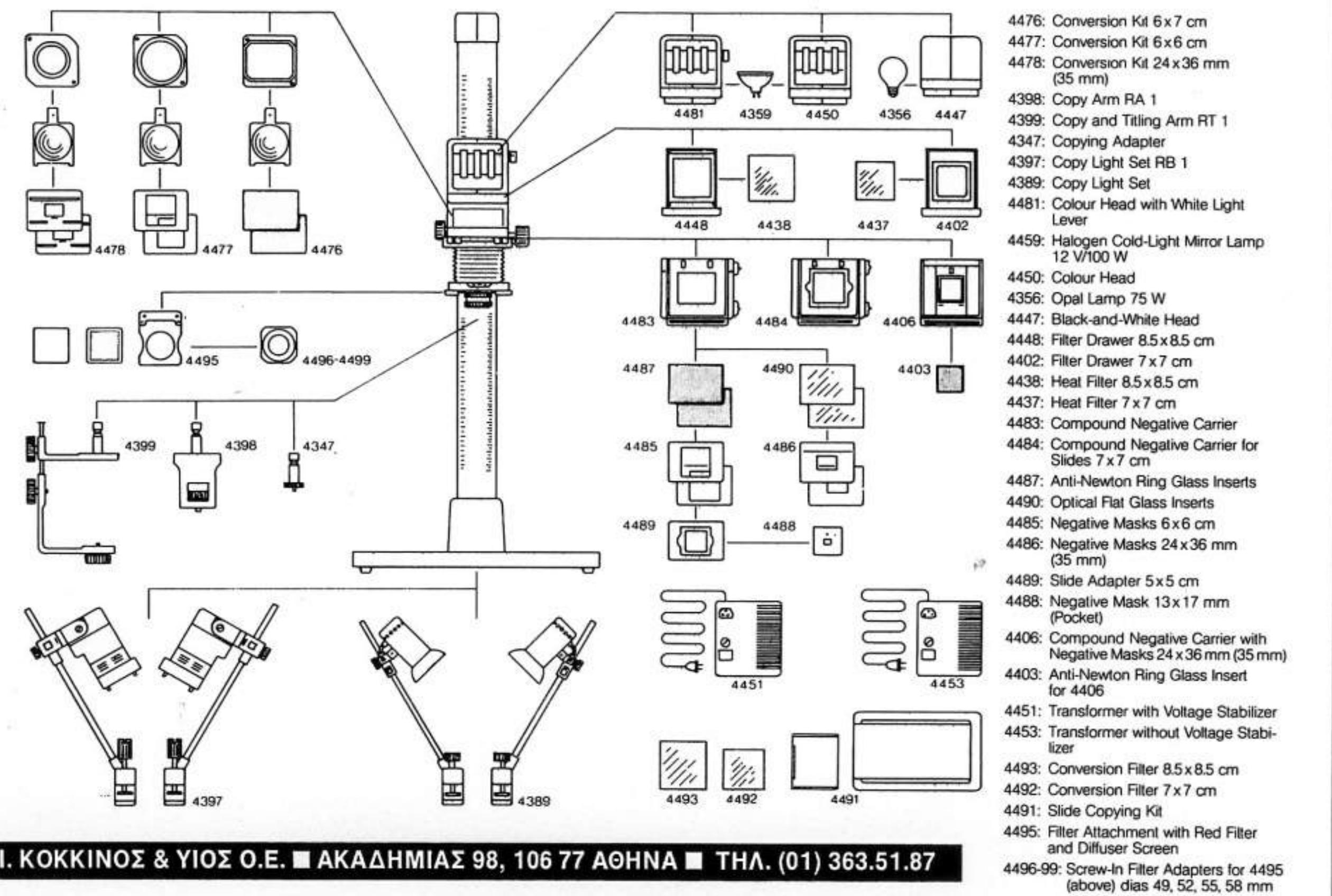
ΠΙΝΑΚΕΣ

ΝΙΚΟΣ ΣΑΡΑΛΛΗΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ
ΜΕΤΑΛΛΙΚΩΝ ΚΟΡΝΙΖΩΝ

ΛΕΟΦ. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ 1
ΚΑΣΤΕΛΛΑ - ΠΕΙΡΑΙΑΣ 185 34
ΤΗΛ: 4114786, 4118741

The Forward Looking Kaiser SYSTEM-V Enlarger Series

I. ΚΟΚΚΙΝΟΣ & ΥΙΟΣ Ο.Ε. ■ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ 98, 106 77 ΑΘΗΝΑ ■ ΤΗΛ. (01) 363.51.87

φωτογραφία: Γιάννης Μαρανός*

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

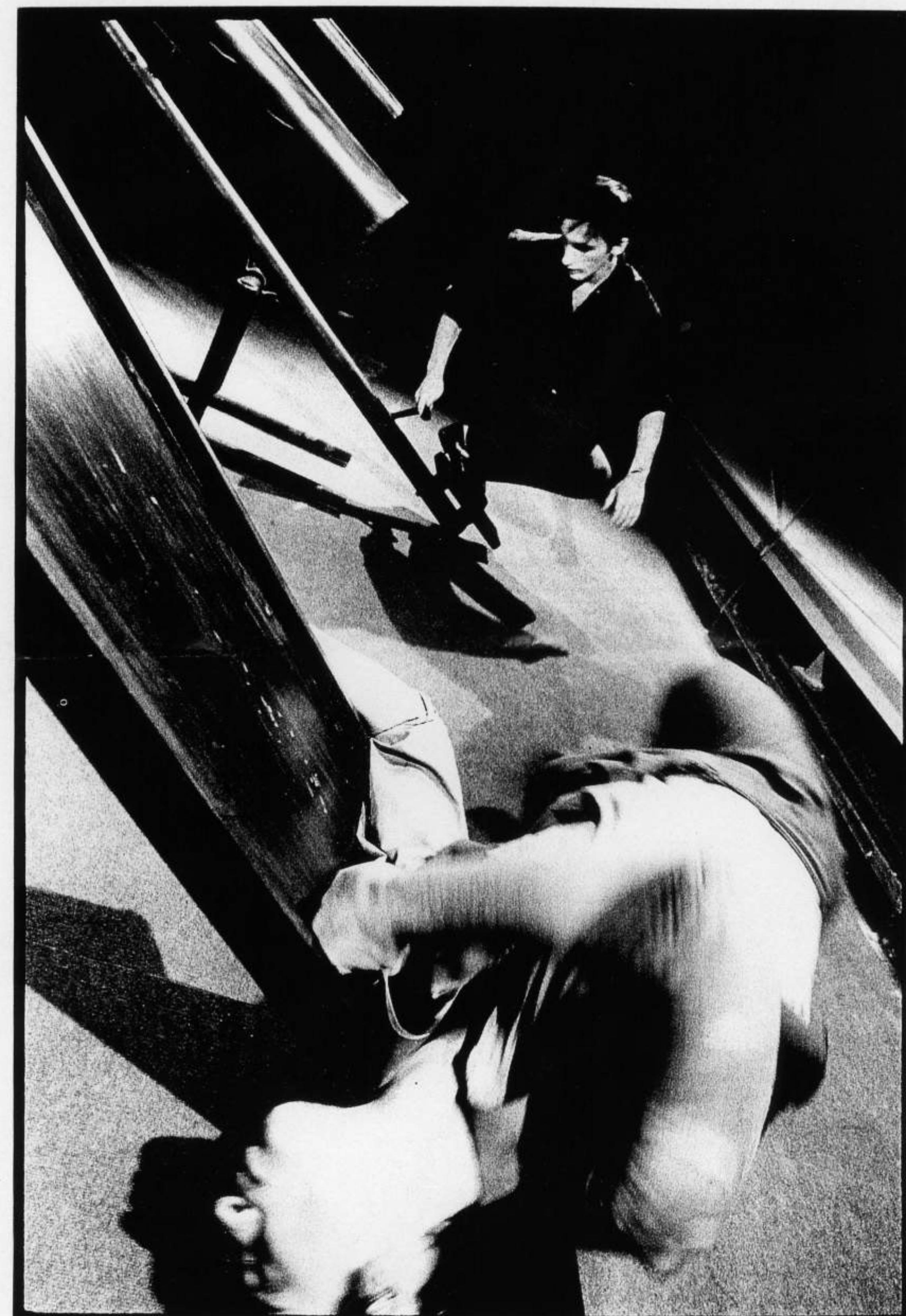
Διεύθυνση Σπουδών
Τάκης Ζερδεβάς

ΔΙΔΑΣΚΟΥΝ
Δημοσθένης Αχραφιώτης
Ρούλα Ακαλέστου
Νίκος Ακτιδης
Αθηνά Αλεξοπούλου
Σωτήρης Γαλάνης
Νίκος Δασκαλοθανάσης
Τάκης Ζερδεβάς
Κώστας Κολοκυθάς
Κώστας Κουτάγιαρ
Σταύρος Μπιονάτσας
Αιμήλιος Μοργκανίδης
Massimo Pizzocaro
Πλάστων Ριβέλλης
Ανδρόνικος Χατζηκωστής
Δημήτρης Ψαθάς

focus
ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
Λεωφόρος Παπάγου 112, Ζωγράφου
157 72 Αθήνα, τηλ. 7750.675

*Από φωτογραφική εργασία της σχολής

ILFORD

ΠΛΑΤΩΝ ΡΙΒΕΛΗΣ (από τη χορογραφία της ΜΑΡΗΣ ΤΣΟΥΤΗ: 'Η Παιδιά Χαρά')

ILFORD XAPΤΙΑ ΚΑΙ ΧΗΜΙΚΑ MULTIGRADE

ΦΩΤΟΧΩΡΟΣ 28 ΦΥΛΑΔΟΣ / 1991